

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра історії України і туризму

Кваліфікаційна робота бакалавра
на тему: «Туристсько-рекреаційний комплекс Чехії на сучасному етапі»

Допущено до захисту
«__» _____ року

студента групи Т02-16
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Туристичне обслуговування
за спеціальністю 242 Туризм
Прусак Артема Олександровича

Завідувач кафедри
історії України і туризму
д. і. н., проф. Васильчук В. М.

Науковий керівник:
кандидат історичних наук, доцент
Лебедева І.М.

(підпис)

(підпис)

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1 Науково-методологічні основи дослідження.....	7
1.1. Методологічні основи дослідження розвитку туризму.....	7
1.2. Загальна характеристика Чехії.....	10
РОЗДІЛ 2 Огляд туристичних ресурсів Чеської Республіки.....	18
2.1. Природні та природно-антропогенні ресурси.....	18
2.2. Історико-культурні ресурси.....	34
2.3. Готельно-ресторанна справа.....	52
РОЗДІЛ 3 Аналіз розвитку туристичного середовища Чехії.....	63
3.1. SWOT-аналіз чеського туризму.....	63
3.2. Українсько-чеське співробітництво у сфері туризму.....	65
ВИСНОВКИ.....	68
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	69
ДОДАТКИ.....	73

ВСТУП

Актуальність теми роботи полягає в тому, що рівень туризму Центральної Європи, а зокрема Чехії, зростає з кожним днем, з огляду на її багату історико-культурну спадщину та унікальні природні та природно-рекреаційні ресурси. Це дає поштовх до детального вивчення туристсько-рекреаційного комплексу Чеської Республіки, адже вони освітлені та вивчені недостатньо у туристському середовищі.

Постановка проблеми. Туризм відноситься до тих галузей економіки, які активно розвиваються на сучасному етапі в усьому світі. Він відіграє велику роль у надходженні коштів у країну, утворенні валового національного доходу та гарантує занятість місцевих жителів. Примноження потоку подорожуючих суттєво впливає на розвиток сфер господарської діяльності країн, а саме індустрії гостинності, громадського харчування населення, транспортних перевезень та деяких окремих галузей сільського господарства, промислового виробництва та будівництва. Піднесення індустрії подорожей залежить від низки чинників: природно-географічних, соціально-демографічних, історико-культурних та економіко-політичних. Останнім часом Чехія набуває все більшої популярності серед туристів з Німеччини, Польщі, Італії, Росії та Словаччини, а також значно зросла кількість туристичних потоків з Китаю. Таким чином, існує необхідність дослідження наявних туристичних ресурсів

країни, зокрема унікальних ресурсів Чехії, з метою визначення тих, що формують основний туристсько-рекреаційний комплекс.

Чехія є доволі популярною туристичною дестинацією, у якій кожен турист знайде щось своє. Виняткові пам'ятки архітектури, мальовнича природа, багаточисленні здравниці, апетитна кухня та аутентичний романтичний дух роблять Чехію привабливим місцем для проведення дозвілля.

Ступінь розробленості теми. Туристсько-рекреаційний комплекс Чеської Республіки розглядається у роботах А. Кусого [10], В. Зубачевського [28], Н. Малютина [29], В. Пічета [30], Л. Міштера [31], Д. Луї [32], І. Смаля [36], В. Стафійчука [38], В. Якобсмаера [46], В. Сидоренка [47] та інших.

Окрім того, представлено лише декілька Інтернет-сайтів, які надають поглиблену інформацію про туристичні ресурси країни та підкреслюють її туристичну винятковість [49], [50], [51].

Однак аналіз літературних та інформаційних джерел демонструє недостатність комплексного дослідження туристичних ресурсів Чехії.

Мета дослідження полягає в тому, щоб проаналізувати та визначити напрями та проблеми розвитку туристичної галузі Чеської Республіки, враховуючи сучасне соціально-політичне та економічне положення в країні.

Завдання роботи:

- аналізувати методологію досліджень в туризмі та описати методи, які були використані в роботі;
- дати характеристику географічно-кліматичним умовам Чехії та дослідити вплив природних чинників на розвиток галузі туризму;
- дослідити та охарактеризувати туристичні ресурси країни;
- проаналізувати кількість та можливості закладів розміщення та харчування;
- ідентифікувати проблеми розвитку туризму в Чехії;
- зробити висновки щодо потенціалу чеського туризму та запропонувати можливі напрями розвитку галузі;

- розглянути процес та дати оцінку українсько-чеському співробітництву у сфері туризму.

Об'єктом дослідження є туристичні ресурси та стан розвитку туризму Чеської Республіки.

Предметом дослідження є аналіз, систематизація та оцінка туристичних ресурсів Чехії, опис її географічно-кліматичних умов, виявлення впливу туризму на економіку та життя чеського суспільства.

Методи дослідження. Теоретичною і методологічною основою дослідження є фундаментальні положення туризмознавчих дисциплін, зокрема географії туризму та туристичних ресурсів світу, рекреології та історії туризму. У дипломній роботі мало місце використання системного підходу для повного дослідження туристичних ресурсів Чехії як цілісної системи в її динамічному розвитку та сукупність методів, які забезпечують його реалізацію. Метод логічного узагальнення, що використовувався для забезпечення послідовності наукового дослідження; системно-аналітичний метод, за допомогою якого здійснено теоретичне узагальнення наукових концепцій, розробок, пропозицій провідних вітчизняних і зарубіжних учених, присвячених новим тенденціям у вивченні факторів розвитку туризму та туристичних ресурсів; методи спостереження та порівняння були використані для аналізу розвитку туристичної діяльності, зіставленні туристичних ресурсів та динаміки туристичних потоків за останні роки; індукція та дедукція використовувалися для аналізу сформованої туристичної інфраструктури та туристичних ресурсів в Чеській Республіці; методи SWOT-аналізу використовувалися для всебічного оцінювання перспективності туристичної діяльності; метод статистичного аналізу застосований для дослідження динаміки розвитку туристичних ресурсів. У роботі також використовувалась інформація чеських туристичних агентств та компаній, а також відомості з баз даних комерційних організацій. Також до дослідження було залучено документи організації ВТО та ООН.

Постановка наукової проблеми: світова туристична індустрія динамічно розвивається в залежності від певних чинників: політичних, економічних,

соціальних. Саме ці чинники створюють умови для розвитку туристичної індустрії. Наразі Чехія має значний туристичний потенціал, більшість чинників сприяють розвитку туризму у цьому регіоні, а кількість туристів, які відвідують Чехію, зростає кожного року. Так як Чехія має багату історико-культурну спадщину та унікальні природні ресурси, виникає необхідність в більш розширеному вивченні її пам'яток та природних об'єктів.

Практичне значення роботи: одержані результати можуть бути використані в практичній діяльності при створенні туристичних пакетів, маршрутів та пропозицій. Крім того, робота може бути використана як довідкове і методичне джерело для студентів-туризмознавців.

Структура та обсяг дипломної роботи. Структура зумовлена метою та завданням. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі визначено понятійний апарат та теоретико-методологічні основи дослідження туризму. Другий розділ роботи присвячено дослідженню природних, природно-антропогенних та історико-культурних ресурсів країни, а також готельно-ресторанному господарству країни. Третій розділ роботи концентрує увагу на SWOT-аналізі, PEST-аналізі та чесько-українському співробітництву у сфері туризму. Загальний обсяг роботи складає 78 сторінок, з них основного тексту – 68 сторінки. Список використаних джерел включає 50 позицію. Включені додатки.

РОЗДІЛ 1 Науково-методологічні основи дослідження

1.1. Понятійний апарат та методи дослідження

Туризм є масовим соціально-економічним явищем світового масштабу. У жодній іншій сфері не перетинається стільки різних культур. Тому туризм з кожним роком стає все популярнішим, і, внаслідок цього, взаємодія між носіями різних культур набуває глобального масштабу [1, с. 159].

Туризм в уявленні більшості людей пов'язаний з відпочинком, новими враженнями, задоволенням. Він міцно увійшов у життя людини з її природним прагненням відкрити і пізнати незвідані краї, пам'ятники природи, історії та культури, звичаї і традиції різних народів [2, с. 4].

Туризм можна визначити як мистецтво, науку і бізнес діяльність, спрямовані на залучення і переміщення мандрівників і туристів. Для багатьох країн, що розвиваються туризм являє собою один з найбільш прибуткових і динамічних секторів світової економіки і простий спосіб досягнення стійких торгових відносин з іншими країнами. Туризм сприяє міжнародному взаєморозумінню і поліпшенню економічної ситуації в країні [3, с. 159].

Туризм – це динамічне, орієнтоване на споживача явище, що розвивається та включає наступні види сервісних послуг: – подорожі (круїзи, автобуси, літаки, автомобілі, залізниця); – проживання (готелі та мотелі,

конференції, виставки, зустрічі); – харчування (ресторани, кафе, бари); – відпочинок і дозвілля (ігри, парки, розваги, атракціони) [7, с. 3].

I. Афанасенко витлумачує поняття туризму як особливий рід міжособистісної діяльності, що в умовах інтернаціоналізації життя перетворилися у форму використання вільного часу, засіб міжособистісних зв'язків у процесі політичних, економічних і культурних контактів, в один із факторів, які визначають якість життя [3, с. 53]. Дослідник зазначає, що найбільш важлива ознака, що визначає туристські переміщення – вільний час людини. Під вільним часом в туризмі слід розуміти час відпустки, канікул, вихідних і святкових днів, час після виходу на пенсію. Друга найважливіша ознака туризму – мета переміщення. У визначенні чітко позначені ці цілі: оздоровчі, пізнавальні, професійні, спортивні, релігійні, ділові, освітні. Третя ознака встановлює часові рамки туристичного переміщення не менше 24 годин і не більше 6 місяців, що надзвичайно важливо для туристської статистики і економіки туристичної індустрії. Четверта ознака, що характеризує туристські переміщення, передбачає неможливість заняття оплачуваною діяльністю в місці тимчасового перебування. Це означає, що турист крім вільного часу повинен володіти і вільними коштами, які він готовий витратити на певні цілі, пов'язані з відпочинком і відновленням організму [4, с. 4].

Розглянемо наступні поняття, що використовуються у роботі. Згідно з визначенням Всесвітньої туристської організації (ВТО), «туристський регіон» – це територія, що володіє великою мережею певних об'єктів і послуг, необхідних для організації відпочинку, рекреації та оздоровлення. Згідно типології туристських регіонів за класифікацією ВТО на основі природних, культурно-історичних, соціально-економічних, етноконфесійних, рекреаційно-оздоровчих чинників виділяються 6 туристських макрорегіонів світу: США, Європа, до якої належить саме Чеська Республіка, Близький і Середній Схід, Африка, Південно-Східна Азія і Океанія, Південна Азія; туристські субрегіони – країни або групи країн; туристські райони, туристські зони і субзони [3, с. 11]. За класифікацією ВТО, міста – туристські центри діляться на п'ять типів: міста-

центри культурно-пізнавального туризму; міста-центри подієвого туризму; міста-курорти і центри лікувального туризму; міста-центри паломництва; міста-центри міжнародного туризму [3, с. 58].

Туристські ресурси – природні, історичні, соціально-культурні об'єкти, що включають в себе об'єкти туристського показу, а також інші об'єкти, здатні задовольнити духовні та інші потреби туристів, сприяти підтримці їх життєдіяльності, відновленню та розвитку їх фізичних сил.

Туристський ресурс – категорія, що володіє досить чітким економічним змістом, що має сенс лише з точки зору організаторів туризму або територіального управління.

Основою використання туристичних ресурсів і туристських об'єктів для цілей туризму є туристський інтерес, перспектива отримання туристом об'єктивної інформації, позитивних емоцій або потенційна можливість задоволення планованої потреби туриста в конкретній туристській послугі, туристському товарі і туристичному продукті, заснованих на певному комплексі туристських ресурсів, які виступають у вигляді об'єктів туристського інтересу.

До об'єктів туристського інтересу відносяться пам'ятки, природні об'єкти, природно-кліматичні зони, соціокультурні об'єкти показу, унікальні природні об'єкти та інші, здатні задовольнити потреби туриста в процесі здійснення туристкою поїздки або подорожі.

Однак для того щоб ці об'єкти були реально використані з метою туризму, необхідна належна інфраструктура і індустрія туризму, які забезпечать доведення до туриста інформації про дані туристських об'єктів, необхідної і достатньої для впевненої мотивації вибору подорожей в ту чи іншу місцевість до того чи іншого об'єкта.

Для проведення наукового дослідження дуже важливо мати уявлення про процес наукового дослідження взагалі, методологію та методи наукової роботи зокрема. Передусім це стосується використання методів наукового пізнання,

застосування логічних законів і правил, нових засобів і технологій [13, с. 63]. Кожна наука володіє власними методами дослідження. Метод наукового дослідження – це система інтелектуальних і (або) практичних операцій (процедур), які спрямовані на розв’язок певних пізнавальних задач з урахуванням певної пізнавальної мети [13, с. 63]. Основними підходами, або методами, у дослідженні туризму є наступні: аналітичний, просторовий, хронологічний (часовий), формально-логічний, географічний і культурний. При цьому використовуються матеріали, підходи та методичні прийоми й інших дисциплін: історичний, географічний (комплексний і проблемний), політологічний, культурний тощо. Так, наприклад, багато рис сучасного вигляду тієї чи іншої країни, своєрідність її традицій, мистецтва, мови, народної творчості визначаються особливостями її історичного розвитку, саме тому історичний розділ став обов’язковою складовою туристичної характеристики, а використання понять, термінів і деяких методів історичного дослідження – необхідною складовою туристичного вивчення країни [33, с. 28].

1.2. Загальна характеристика Чеської Республіки

Чехія розташована у Центральній Європі, в зоні переходу від середньоєвропейського морського клімату до континентального східноєвропейського, тобто знаходиться в кліматично сприятливій області помірного поясу північної півкулі. Клімат Чехії рівний майже на всій території країни, з теплим літом і холодною, похмурою і вологою зимою. Погода в Чехії влітку досить стабільна і комфортна, оскільки гори, що оточують її по всьому периметру, не дають вітрам проникнути в неї. Взимку в горах випадає достатня кількість снігу, що дозволяє працювати декільком лижним курортам на півдні і на півночі країни.

Характеризуючи рослинний світ, підкреслимо, що приблизно 30% території Чехії зайнято лісами. У горах переважають хвойні породи: ялина (61%) і сосна (22%), а на рівнинах – листяні ліси (клен, бук, ясен, дуб). Вище кордону лісу розташовані альпійські луки. 12% території всієї країни (9270 км²)

зайнято заповідниками та національними парками. У Чехії набуло популярності колекціонування незвичайних форм хвойних рослин: природні мутації звичайних ялин, сосен і модрин збирають колекціонери і розмножують шляхом щеплень, в результаті чого виходять незвичні мініатюрні деревця.

Різноманітність природних умов відбивається і на ґрунтовому покриві. На ґрунтах позначаються відмінності в рельєфі, кліматі і гідрогеології окремих районів. Найбільш поширені підзолисті і бурі лісові ґрунти, меншу площу займають чорноземи та інші ґрунти. Значна частина підзолистих ґрунтів покрита лісом, і в частці сільськогосподарських земель вони займають менше місця, ніж в загальному ґрунтовому покриві країни. На території Чехії є два порівняно значних райони чорноземів: в центральних районах країни та у Центральній Моравії активно використовуються під посіви цукрових буряків, пшениці і ячменю. Буроземи зайняті посівами зернових культур. Підзолисті ґрунти використовуються головним чином під посіви вівса, жита і картоплі, але більша їх частина зайнята лісовою рослинністю [5].

Чехія не відрізняється багатими родовищами корисних копалин. Основні її ресурси представлені бурим і кам'яним вугіллям, а також каоліном – сировиною, з якого виготовляється знаменитий чеський фарфор. У Чехії є срібні рудники, соляні шахти, кар'єри по розробці покладів кварцового піску. У країні ведеться видобуток кришталю.

Дуже багаті лікувальні природні ресурси Чехії. Чехія достатньо забезпечена прісною водою. Найбільші річки – Влтава, Ельба, Морава і Дие. Також на її території багато невеликих озер і ставків, безліч мінеральних джерел, що сприяє розвитку курортного лікування.

Для оцінки ефективності залучення Чехії в міжнародний туризм важливо простежити основні етапи історії її розвитку.

Ця країна включає історичні провінції Богемія та Моравія, а також південний край Сілезії, які у сукупності часто називають чеськими землями. У 2016 році країна прийняла назву «Чехія» як скорочену, неофіційну назву для Чеської Республіки.

Незважаючи на своє місце розташування, яке не має виходу до моря, в Середньовіччі були короткі періоди, протягом яких Богемія мала доступ до морських узбережь Балтії та Адриатики. У Богемії, регіоні пагорбів і гір, розташовується столиця країни Прага. Розташоване на річці Влтава, це мальовниче місто мостів і шпилів є унікальною роботою поколінь творців, яких забезпечували правителі Богемії. Можливо, лише французи так само зосереджені на своїй столиці, Парижі, як і чехи на своїй; для багатьох має більш магічну якість. Прага прозвана "найкрасивішим містом Європи" починаючи з XVIII століття, вона вражала письменників, поетів і музикантів. У той час як Прага була батьківщиною письменника Франца Кафки та поетеси Марії Рільке, Брно, найбільше місто Моравії, було місцем новаторських генетичних експериментів Григора Менделя в XIX столітті і батьківщиною сучасного романіста Мілана Кундери. Моравці так само пишаються своїми виноградниками та винами, як богемські пивоварні та пиво Pilsner, яке виникло в містечку Пльзень, яке також відзначається як місце вироблення автомобілів Škoda – важкого промислового комплексу, що виник за часів Монархії Габсбургів. Моравія однаково наділена кваліфікованою робочою силою, що допомогло перетворити Брно в одне з провідних промислових міст у галузі текстилю та машинобудування протягом XIX століття, а Острава, на півночі, у великий вугледобувний регіон, завдяки величезним родовищам викопного палива з Сілезії.

Історія переповнює Чехію, де розташовані старовинні замки, такі як Карлштейн (колишнє місце зберігання королівської корони Святого Вацлава) та садиби, містять краєвиди та середньовічні міські центри. За свою 1000-річну історію країна змінила свою форму. Будучи царством Богемія, воно досягло свого zenіту багатства і могутності протягом XIII-XIV століть. Через безліч культурних, економічних, церковних та династичних зв'язків богемські царі взяли безпосередню участь у справах німецьких правителів Священної Римської імперії та відкрили країну німецькій колонізації, яка принесла процвітання через видобуток срібла та швидку урбанізацію. Прага з

найстарішим університетом на північ від Альп (Карловий університет, 1348 рік) функціонувала як королівська та імперська столиця. Однак німецька колонія, яка незабаром становила третину всього населення та зневажала більшість чехів, приносила невдоволення, внаслідок чого у XX столітті виник потворний, нерозв'язний конфлікт. На початку XIX століття Богемія стала свідком гуситської революції, дореформаційного руху, названого за Яна Гуса, послідовника англійського богослова та реформатора Джона Вікліфа. Релігійний антагонізм переважав над етнічною напруженістю, коли чехи та німці спільно очолили повстання протестантів, що розпочало Тридцятилітню війну (1618–1648) проти католицьких Габсбургів, австро-німецьку династію, що правила Богемією з 1526 по 1918 роки. Після перемоги Габсбургів, німецька мова замінила чеську майже на два століття – поки чехи не пережили надзвичайного мовного та культурного пожвавлення, що збіглося з революціями 1848 року та поширенням індустріалізації. У роботах історика Франтишека Палацького та таких композиторів, як Бедріх Сметана та Антонін Дворжак, чеський націоналізм знайшов своїх ідеальних виразників.

Розпад Австро-Угорської імперії наприкінці Першої світової війни вперше об'єднав чехів і словаків як «чехословацький народ». Чехи стали правлячою етнічною групою в Чехословаччині, новій державі, в якій німці та угорці живуть як небажані громадяни, змушені стати нелояльними меншинами, розірваними на піднесенні демократичної конституції, заснованої Томашем Масариком та Едвардом Бенешем. Багато хто з цього німецького населення перетворився на нацистських симпатиків, коли до влади в Німеччині прийшов Адольф Гітлер, стратегія якого на німецькомовному прикордонному регіоні Чехословаччини була прийнята Англією та Францією в Мюнхенській угоді у вересні 1938 року. Чехословаччина піддалася прямому вторгненню Німеччини через півроку. Богемія та Моравія стали зоною протекторату «Великої Німецької Імперії», тоді як Словаччина, чії угорські округи були передані Угорщині, була спонукана Гітлером проголосити свою незалежність.

Після шести років жорстокої нацистської окупації (із спадщиною Голокосту та післявоєнного масового вигнання близько трьох мільйонів богемських та словацьких [карпатських] німців), Чехословаччина була відновлена, на цей раз без Рутенії (Закарпатська Україна), яку анексував Радянський Союз. Комуністичний переворот у лютому 1948 року запечатав долю Чехословаччини як члена радянського блоку протягом усієї холодної війни – хоча коротко, в Празькій весні 1968 року пройшов реформаційний рух, який був розбитий радянським військовим вторгненням у серпні того ж року. І все-таки цей досвід свободи породив підпільний дисидентський рух, названий пізніше «Хартією 77», лідера якого, драматурга Вацлава Гавела, перевезли з в'язниці до королівського замку, ставши першим президентом посткомуністичної Чехословаччини з падінням Берлінської стіни в 1989 році.

У 1999 році Чеська Республіка стала членом НАТО, а у 2004 році вступила до Європейського союзу. Одночасно зі вступом до ЄС Чехія підписала Шенгенську угоду, і з 21 грудня 2007 року був скасований прикордонний контроль на наземних кордонах Чехії. 31 березня 2008 року контроль був також скасований і на авіарейсах, що прибувають з країн Шенгенської зони. З 1 січня 2009 року Чехія була державою-головою Ради Європейського союзу протягом 6 місяців (до 1 червня 2009 року).

Культура Чехії самобутня, індивідуальна і неповторна. Архітектура Чехії представлена старовинними замками, палацами, химерними мостами. У столиці, крім скульптурних композицій (пам'ятник «Вацлав на коні» – найбільш яскравий приклад), – безліч будівель, що мають велике історико-культурне значення: Порохова вежа, Празький град, Петршинська оглядова вежа. Також там є Крупка – область історичних пам'яток на старому курорті Чехії Тепліце (чеш. Teplice) [7].

На північному сході країни розташовані Крконоші («Гігантські гори»), що займають площу майже 800 км², де розташований один з найпопулярніших національних парків.

У Чехії є і мальовничі Ізерські гори, де представлено унікальне багатство рослинного світу, гірські пейзажі, печери, озера і водоспади. У Ліберецькому краї розташоване Махове озеро – природна водойма з мальовничими околицями: густими лісами і скельними масивами, чистою озерною водою, піщаним пляжем та історичними пам'ятками.

На півдні країни розташовується Моравський Крас – знамениті на всю Європу печери. Їх на території заповідника всього близько тисячі.

Що стосується населення Чехії, то на сьогоднішній день в ній проживає 10 млн 562 тис. осіб. Національний склад такий: 81,3% чехів, 13,7% жителів Моравії і Сілезії, 5% інші національні меншини, з яких: німці – 50 тис. осіб, цигани – 300 тис. осіб та євреї – 2 тис. осіб. Релігійний склад: атеїсти 39,8%, католики – 39,2%, протестанти – 4,6%, православні – 3%, прихильники інших релігій – 13,4%. Середня тривалість життя в Чехії – 76,62 років [8].

На сьогоднішній день в Чехії діє понад 40 вищих навчальних закладів різних організаційно-правових форм, які готують бакалаврів, магістрів, інженерів і лікарів. Всі рівні чеської освіти підпадають під Міжнародні норми класифікації освіти (ISCED) і повністю відповідають стандартам Євросоюзу. Дипломи чеських вузів визнаються в усіх країнах світу. Освіта в Чехії також і для іноземних громадян повністю безкоштовна. Більшість вузів Чехії можуть запропонувати своїм студентам високий стандарт освіти. Дипломи Карлова Університету, Вищої школи економіки в Празі, Технічного університету в Оставі, Інституту Підприємництва в Оставі, Масарикова Університету в Брно, Готельного інституту і Банківського інституту в Празі та інших дуже шануються на міжнародній арені. Міжнародний статус і визнання диплома забезпечує можливість жити і працювати в країнах Європейського Союзу. Сучасна якість вищої освіти, що відповідає європейським стандартам, забезпечується за рахунок гарного фінансування.

Чехія є індустріально і соціально розвиненою державою, економіка якої побудована на принципах відкритого вільного ринку. [9]

Рівень і якість життя в Чехії є одними з найвищих у світі, і країна займає 14 місце в рейтингу ІРЛП. ВВП на душу населення дорівнює 41 800 доларів США, що становить 142% від середнього показника по Європейському Союзу. За розміром зовнішньої торгівлі на душу населення країна є однією з лідерів, випереджаючи Японію, Великобританію, Францію та Італію. За виробництвом автомобілів на душу населення Чехія є однією зі світових лідерів [16].

Основні галузі економіки Чехії: автомобілебудування, машинобудування, виробництво чавуну та сталі, металообробка, хімічна продукція, індустрія туризму, виробництво електроенергії, води та газу, електротехнічна, гірничодобувна промисловість, виробництво будівельних матеріалів, транспортне обладнання, будівництво, деревообробка, целюлозно-паперова та поліграфічна, текстильна, скляна, фармацевтична, пивна, фарфорова, керамічна та харчова промисловості. Гірничодобувна промисловість незначна і продовжує зменшуватися. Серед традиційних аграрних продуктів сільськогосподарського виробництва можна виділити зерно, картоплю, цукровий буряк, виноград (столові та винні сорти), фрукти.

Характеризуючи основні регіони країни, відзначимо, що чеські землі діляться на 3 історичних регіони:

- Центрально-Чеська область: найбільший регіон Чеської Республіки з адміністративним центром у столиці, місто Прага, – це одне з найкрасивіших і вражаючих міст у світі, яке постійно зростає, розвивається, багатіє і на даний момент займає п'яте місце у списку найбагатших регіонів ЄС. На Прагу доводиться чверть ВВП Чехії та половина прямих іноземних інвестицій в країні. Центрально-Чеська область – це високорозвинений індустріальний район з інтенсивним сільським господарством, на який припадає 10,9% промислового виробництва країни. Прага займає 7 місце в списку найбільш відвідуваних міст Європи, 4 – за співвідношенням якості та ціни готельних послуг і 5 – в списку найбільш популярних різдвяних турів. З 1992 року історичний центр Праги загальною площею 866 гектарів

внесений до списку Всесвітньої культурної і природної спадщини ЮНЕСКО. Надзвичайно різноманітний ландшафт Центральної Чехії пропонує увазі ряд природних шедеврів. З точки зору природних об'єктів найбільш цінною є Кршівоклатська область – біосферний резерват ЮНЕСКО. Наймальовничіша область – Кокоржинський регіон, не менш вражаючими є Чеський карст, Бланік та прилеглі території, а також Чеський рай;

- Моравія відома як родючий регіон, покритий виноградниками, край живих народних традицій, привітних людей, чудової природи та багатой історії. Її територію займають переважно пагорби, височини і невисокі гірські масиви. Центр Моравії – місто Брно, друге за величиною місто Чехії, є важливим центром торгівлі, в якому проводяться великі ярмарки. Щорічно в місті проводиться приблизно 50 різних галузевих ярмарків. Місто є науковим центром, в ньому розташовані наукові установи та науково-дослідні інститути. Розвинене сільське господарство: на 60% площі регіону вирощується зерно, цукрові буряки, виноград і фрукти. Валовий національний продукт регіону є другим за величиною в Чехії. При цьому найбільшу частку в економіці мають переробна промисловість і сільське господарство;
- Сілезія, історична область у Центральній Європі. Велика частина Сілезії входить до складу Польщі, менші перебувають у Чехії та Німеччині. Головним містом є Острава. Сілезія менш розвинена у туристичному плані. На території Чеської Сілезії знаходиться велика частина сучасного Моравьскосілезьського краю і, на крайньому заході, невелика частина Оломоуцького краю з околицями міста Єсеник [10].

Таким чином, Чехія, яка перебуває в самому центрі Європи, має невелику територію, об'єднує історичні області Богемії, Моравії і Сілезії. Столиця – Прага, найбільше місто країни. Більшість населених пунктів невеликі. Мозаїчність геологічної будови визначила різноманітність корисних копалин Чехії. Завдяки джерелам цілющих мінеральних вод розвинена система

всесвітньо відомих курортів. У ландшафті країни переважають височини і середньо високі гори. Пейзажі Чехії дивовижні за своєю красою та різноманітністю. Клімат Чехії помірний. Чехія відрізняється найнижчим безробіттям у Європі, високою якістю безкоштовного медичного обслуговування та освіти, стійкістю національної валюти і низькими, у порівнянні з іншими європейськими країнами, цінами на житлову і комерційну нерухомість.

Всі ці особливості країни роблять її привабливою для міжнародного туризму.

РОЗДІЛ 2 Туристсько-рекреаційний комплекс та його особливості

2.1. Природні та природно-антропогенні ресурси

Завдячуючи географічному положенню Чехії та її природними особливостями, природні ресурси цієї країни дали поштовх до розвитку різних видів туризму. Багатство природи щороку приманює все більші туристичні потоки зі всього світу.

Чехія – гориста країна, з красивими ландшафтами, в які органічно вписуються невеликі акуратні міста зі своєрідною архітектурою. Майже половина території країни взимку знаходиться під стійким сніговим покривом. Це дозволяє навіть в районах середньогір'я створити добрі умови для гірськолижного відпочинку. Курорти тут мають скоріше місцеве чесько-німецьке значення. Тут знаходяться сучасні готелі, які коштують набагато

дешевше альпійських (особливо дешевим є харчування). По-друге, є можливість включити в гірськолижний тур Прагу – безумовно, одне з найкрасивіших та найцікавіших міст у світі [11].

Чехія надає своїм гостям чудову можливість відпочинку на кращих гірськолижних курортах країни. Можливість лижного та гірськолижного спорту в Чехії нічим не поступається ні Швейцарії, ні Австрії, ні Італії. Унікальна природа гір, туристичні стежки, численні комфортабельні готелі – на чеських гірськолижних курортах можна знайти все, що необхідно, щоб використовувати свою відпустку або канікули не тільки для пасивного відпочинку, але і для зміцнення здоров'я.

Гірськолижний сезон в країні триває з січня до початку квітня. Зазвичай туристи поєднують активний відпочинок у горах з різноманітними екскурсіями, адже перевагою є те, що Прага знаходиться недалеко від гірських масивів.

Гірськолижні курорти Чехії – одні з кращих в Європі. До них відносять такі комплекси: Шпіндлерув-Млин, Пец-під-Сніжкою, Рокитніце-над-Їзероу. Ці місця – це кращі варіанти не тільки для любителів екстремального катання, але і на їх території знаходяться SPA, басейни та гірськолижні дитячі школи.

Шпіндлерув-Млин – найпопулярніший чеський гірськолижний курорт, розташований на півночі країни недалеко від польського кордону, входить до гірського масиву Татри. У 16 ст. в цих місцях добували срібло, а в кінці 18 ст. тут знаходилася знаменитий в країні млин сімейства Шпіндлерів, приблизно в той же час містечко почало перетворюватися в центр спорту та активного дозвілля [12].

Сьогодні Шпіндлерув-Млин – це універсальний гірськолижний курорт, де є траси будь-якого рівня складності, прокат спорядження, школи для дорослих і дітей, а також SPA-центри, аквапарк, салони краси, ресторани, бари і будь-яка туристична інфраструктура.

Гірськолижний центр «Святий Петро» займає висоти 715-1310 метрів над рівнем моря і включає в себе 11 гірськолижних спусків різної складності, а також траси для бігових лиж і фан-парк. Центр «Медведин» вище рівня моря

рівно на кілометр. Там 7 трас різного рівня складності – як для дорослих, так і для дітей. Що стосується трас бігових лиж: 26 промаркованих кілометрів відповідають всім існуючим міжнародним стандартам. Також на території розташовані пункти прокату велосипедів [13].

Не менш відомою є гора Сніжка (чеськ. Sněžka), яка знаходиться в масиві Карконоше, на кордоні Польщі та Чехії. Висота вершини – 1603 метрів, це найвища точка Карконош, Судет та самої Чехії. Вершина і один з схилів знаходяться в Чехії, інший схил – у Польщі. Гора складена сланцями. Схили покриті лісами, гірськими луками і кам'яними розсипами. Межа лісу знаходиться на висоті 1250-1350 метрів [рис. 1].

Назва гори йде від старої місцевої назви масиву Крконоше – Снігові гори (чеськ. Sněžné hory). Теперішня чеська назва Sněžka («Снігова») була прийнята в 1823 році. До цього гора носила назву Sněžovka (з тим самим значенням), а ще раніше – Pahrbek Sněžný («Сніговий пагорб»).

Перша згадка сходження на вершини Сніжки відноситься до 1456 року, коли на гору піднявся невідомий венеціанський купець в пошуках дорогоцінних каменів. Незабаром були засновані кілька поселень шахтарів, які видобували в надрах гори мідь, залізо і миш'як. Штольні, загальною довжиною до 1,5 км, збереглися до наших днів [14].

На горі розташований популярний гірськолижний курорт з канатної підвісною дорогою, що йде до вершини від розташованого біля підніжжя містечка Пец-під-Сніжкою. Катання на лижах зі Сніжки можливо протягом 5-6 місяців на рік, вершина покрита снігом до 7 місяців на рік. Працює 22 підйомника двох типів, які обслуговують до 7500 осіб на годину.

Місто Пец, яке знаходиться у підніжжі гори Сніжка, має довгу історію, яка сягає своїм корінням в 1534 рік. Саме в цей час на річці Упа з'явилися плавильні печі, в яких термічній обробці піддавався алюміній та залізо.

Останнім часом популярність курорту Пец зросла в декілька разів, так як з'явилися сучасні підйомники, покращилася якість трас, збільшилася кількість місць для розваг. Сезон роботи гірськолижного курорту складає 6 місяців, з

листопада по квітень. За цей період Пец-під-Сніжкою відвідують близько 9000 туристів, які приїжджають з Німеччини, Франції, Нідерландів, Росії, Польщі, Словаччини та інших країн [15].

Пец-під-Сніжкою славиться не тільки своїми пішохідними трасами, а й швидкісними спусками. Середня висота гір досягає 769 метрів. Найвищою точкою гірського масиву є вершина Сніжки.

Ще один гірськолижний центр Ліберець-Йештед, який знаходиться недалеко від Ліберець, одного з найбільших міст Північної Чехії, в 100 км від Праги, розташований на горі Йештед (Jeshted, 1012 метрів), в Ліберецькій долині між Йештедським хребтом та Їзерськими горами. На горі Йештед працюють 6 бугельних підйомників, 3 крісельних підйомника і одна кабіна, які доставляють лижників до трамплінів, і 10 трас (3 сині, 6 червоних та 1 чорна). Є також траси для бігових лиж. Траси укомплектовані сніговими гарматами, частина спусків освітлена і придатна для нічного катання [16].

В області Ліберець розташований один з найбільших зоопарків в Європі. Ботанічний сад, заснований в 1876 році, може похвалитися унікальними колекціями орхідей та тропічних рослин. Розташування міста Ліберець надзвичайно сприятливе для розвитку активного туризму як на лижних комплексах на схилі гори Йештед, так і на туристичних маршрутах у Їзерських та розташованих неподалік Лужицьких горах.

Не відстає в своїх туристичних пропозиціях і Чорна гора – Янске-Лазне та Рокитніце-над-Єзер. У Янске-Лазне, що є частиною Крконоше, крім гірських лиж та сноубордингу, гості прекрасно відпочинуть в декількох фітнес- і веллес-центрах, або візьмуть «beauty» процедури, які пропонують тутешні санаторії. З одноденним і багатоденним скайпасом в період головного сезону гості отримують знижку при відвідуванні басейну. Особливо бурхливі емоції чекають гостей на 3,5-ти кілометровій дорозі з Чорної гори. Ця, так звана Звонкова дорога, веде до Янске-Лазне, місця, де їздили на санчатах ще століття тому. Користування цією дорогою безкоштовне, сани можна взяти на нижній станції підйомника. Рокитніце-над-Єзер також пропонує для любителів

гірських лиж великий вибір схилів різної складності – і для початківців, і для досвідчених спортсменів [17].

Гори Бескиди, розташовані на сході країни, на Моравсько-словацькому кордоні, є західною частиною Карпат. У Бескидах унікальна природа. Бескиди – це красиві зелені ліси. Влітку туристи ходять по лісам, збирають гриби або чорницю, яка росте тут у великій кількості. Взимку люди приїжджають в гори кататися на лижах. У Бескидах про це знають, тому спортивних городян чекають в горах десятки підйомників та трас для лижників-бігунів. Гірська система Бескиди на кордоні з Польщею і Словаччина славиться великою кількістю снігу і тривалістю снігового покриву. [рис. 2] [18].

Пражани їздять в Крконоше, що розташувалися на північному сході Чехії. Оскільки пражани найзаможніші мешканці Чехії, в Крконошських горах їх чекають найвищі ціни. У Бескиди пражани й іноземні туристи приїжджають рідко. В цьому є одна велика перевага – ціни тут набагато нижчі. Проте, близькість промислового центру Острави до гір одночасно шкідлива, як і корисна. Забруднення повітря до недавнього часу становило серйозно загрозу для природи Бескид. Але оскільки в Оставі багато заводів були зачинені, повітря в Бескидах стало чистішим.

Бескиди розташовані на чесько-словацькому кордоні. Найзнаменитіша та найвища гора Бескид – Лиса гора. Її висота становить тисячу триста двадцять три метри, і на її вершину не піднімається канатна дорога, тому прогулянку на цю гору можна рекомендувати тільки туристам з непоганою фізпідготовкою. Скрізь в Бескидах є прекрасні ліси, але на Лису Гору це твердження не поширюється, на її вершині ялин немає. А на горі Радгоштем знаходяться відразу дві цікаві пам'ятки. Тут стоїть язичницький бог Радегаст та каплиця Кирила та Мефодія [19].

Природні водойми і штучні басейни пропонують величезні можливості для купання, плавання, в'їдсерфінгу і яхт-спорту. Оптимальні умови для заняття водними видами спорту – за винятком заборонених водних мотоциклів – можна знайти на територіях долинних озер, найбільшим з яких є Липно.

Береги озер густо покриті рекреаційними центрами з готелями, пансіонатами, хатами, кемпами і таборами, які пропонують житло і харчування різних категорій, а також прокат спортивного інвентаря [20].

Найпопулярніші водні території. Липно – долиinne водне загородження у Південній Чехії на річці Влтава з відмінними умовами для заняття спортом, проживання в наметах і спортивної риболовлі недалеко від природного заповідника Шумава, серед безлічі архітектурних пам'яток (Вишші-Брод, Чеський Крумлов). Для відпочинку і спорту використовується в основному ліве узбережжя між містами Липно і Горні-Плану, в наявності прокат човнів і весел, пристав, яхтовий порт Марина Липно. Навколо басейну є велотраса, яка входить у веломагістраль «Шумава».

Орлик – водоймище з різкими стрімкими берегами серед лісової гущавини, оточене скелями. Прекрасні можливості для купання, віндсерфінгу, плавання на плоту, байдарках, спортивна риболовля. Від водойми до Подольська з квітня по жовтень працює річковий транспорт [21].

Слапи – водойма на річці Влтава на захід від Бенешова. Багатство пропозицій для купання, плавання на човнах, а також спортивні лижі та віндсерфінг. Діє заборона купатися далі ніж 50 м від берега. Від Камику до Соленице працює постійне транспортне сполучення по воді.

Есеніце – водойма на річці Одржава в 7 кілометрах від Хеба, використовується для відпочинку та заняття всіма видами спорту. Свіжа природа, близькість курортних і історичних міст (Маріанські Лазні, Франтішкове-Лазні, Хеб) справлять неповторне враження.

Грахолускі – водойма на річці Мжі, в незайманому краї в 19 кілометрах на захід від західночеського міста Пльзень. Це добре доступна водойма з власним водним громадським транспортом, популярна серед любителів віндсерфінгу, парусного спорту і греблі [22].

Скалка – водний басейн на заході від Хеба на плоскій лісистій долині, недалеко від курортного міста Франтішкове-Лазні та прикордонного переходу у ФРН в Помезі-над-Огржи. Прекрасні умови для спортивної риболовлі та

заняття всіма видами спорту. Відповідне місце для купання – Подгоржі, де є рекреаційні човни, можна їх взяти на прокат.

Нехраніце – водний басейн на річці Огржи, ідеальне місце для купання, яхт-спорту, водних лиж та риболовлі. Недалеко – археологічні розкопки із знахідками з 4-го тисячоліття до нашої ери [23].

Озеро Махов, водойма в Північній Чехії з великими піщаними пляжами, оточеними лісом (Докса, град Бездез), має велику популярність серед туристів. Прекрасне оснащення для заняття спортом (кілька яхт-клубів, прокат човнів) і гри в теніс. Протягом всього літнього сезону тут проходять урочисті і спортивні заходи.

Вранов лежить у 15 кілометрах на північний схід від Знайомі в глибокому і вузькому гирлі річки Дия. Простягається по прекрасному горбистому краю з численними струмками, де зосереджуються рибалки. Озеро добре підходить для парусного спорту, веслування, віндсерфінгу. Постійно працює переправа. Видно руїни граду Кронштейна. Тут же є санаторій Вранов-над-Диєю з імпозантним замком.

Нове-Млини – це каскад з трьох водойм на річці Дия з ідеальними умовами для яхт-спорту. Лежить на рівнині, яка відома завдяки виноробству та культурним пам'яткам (Мікульчіце, Палава, винні погребі).

Жерманіце – плоска водойма на річці Лучині з трав'янистим пляжем у сонячній долині, в 5 кілометрах на південь від Гавіржова. В наявності прокат човнів, катамаранів, велосипедів, проживання в будинках. Озеро використовується для купання, парусного спорту, віндсерфінгу та спортивної риболовлі [24].

Повноводні річки Чеської Республіки сприяють розвитку водного туризму. Подорожі по чеським річках незабутні завдяки прекрасним пейзажам, декорованим історичними та культурними пам'ятками, багато з яких лежать прямо на узбережжі. «Чеські дороги» в літній сезон піклуються про мандрівника і забезпечують вас транспортом. Так звані «Влтавські маршрути» переправляють спортивне оснащення в область Ліпенського басейну і річки

Лужниця. Спеціальний паровоз «Посазавські маршрути» під час літніх канікул здійснюють перевезення човнів з Праги в район Посазаві.

Влтава: Ленора – Нова Пец, Вишші-Брод – Чеське Будейовице. Саме річка Влтава пропонує безпечну дорогу через практично незайману природу Шумави в область південно-чеської рівнини Тршебонь – один з пам'яток ЮНЕСКО. По сусідству зі ставками знаходиться цистерціанський монастир Злата-Коруна, Замок Глубока, Гради Орлик та Звиков [25].

Лужнице-Сухдол – Весели-над-Лужніці, Табор – Бехине. Подорож по низькому руслу річки з лісистих узбережь, для якого характерна спокійна розмірена течія посеред пейзажів Південної Чехії.

Отава-Сушіце – Пісек. Складніша водна траса веде через глибокі лісисті долини, врізається в Таборську горбисту місцевість. І зараз на берегах колись «златоносною» Отави можна знайти сліди золотих копалень.

Огрже-Локет – Страж-над-Огржи. Ці річки знамениті серед любителів водного спорту. Після Карлових Вар її називають дикою водою. Найпопулярніший відрізок починається у Кіншперка-над-Огржи.

Бероунка-Пльзень – Карлштейн. Протягом усієї своєї довжини Бероунка дуже енергійно пробивається через лісисті області Кршівоклатського та Чеського краса. Зменшує темп в Празькій улоговині перед гирлом Влтави.

Сазава-Вілемовіце – Піковіце. Практично на всьому потоці Сазави чергуються романтичні береги з широко розлитими долинами. Все це забезпечує мандрівників непередаваними враженнями [26].

Морава-Ганушовіце – Оломоуц. Річка з численними притоками плуває серед лісів, луків з безліччю рослин і тварин, а особливо – птахів. Найпрекрасніший відрізок починається в Могелніце і закінчується в Оломоуці, він переходить через край Літовельське-Помораві, який знаходиться під державною охороною. Новим річковим маршрутом є Батюв канал, який частково проходить по річці, частково – по штучно створеному гирлу. Екотуризм в цьому регіоні пропонує подорожі, комбіновані з відвідуванням величезної кількості культурних пам'яток, пішими прогулянками або поїздками

на велосипедах по неповторним Білим Карпатам з дегустацією вишуканих моравських вин [27].

На річках Отава, Езера і Кам'яниці можна навесні, коли починається дика вода, займатися плаванням на байдарках.

Дуже багато туристів приїжджає до Чехії задля риболовлі. За дотриманням правил рибного лову в Чехії слідкують кілька організацій: Чеський і Моравський риболовецький союзи, Державні ліси, Армійські ліси, Міністерство навколишнього середовища, а також самостійно зареєстровані суб'єкти.

Дозвіл на рибну ловлю видає відповідна організація, до якої належить та чи інша водойма. Ліцензію можна отримати після пред'явлення державного квитка рибалки. Він може діяти на території водойми, регіону або на всій території країни. Ліцензію можна купити на 1, 2, 7 або 14 днів, місяць, півроку чи рік.

Водойми діляться на лососеві і нелососеві, де можна ловити хижу рибу та рибу нехижу (коропи). Найбільш популярні водойми:

- Влтава у Чеських Будейовице, Отава у Сушіце, озеро Липно, Стршела, Ізера у Гаррахова, Кам'яниці-над-Дечін, Верхня Орлиця, Морава;
- Нелососеві водойми: басейни річок Орлик та Липно, Гневковицька водойма, Мушовська водойма, Ельба біля кордонів, Силезька Харта, Нехраніце, Скалка-у-Хеба, Грахолускі.

Кінний туризм. Чехія належить до країн з багатовіковою традицією конярства. Тому тут пропонуються дуже цікаві племена коней, сотні кінних змагань і напружених перегонів, багато місць, у яких займаються кінним туризмом. Безліч стайнь пропонують навчання їзди верхи, екскурсії по природі, харчування і навіть можливість проживання. Вибрати гарного коня можна на старовинній конюшні в Чеській Швейцарії. Кінний завод в місті Кладруби над Лабою (Ельбою) є одним з найбільших у світі. Недалеко від Карлових Вар знаходяться ферми, де теж можна покататися верхи.

Велотуризм. Велотуризм стає найбільш модною тенденцією нашого часу. Чехія пропонує незліченну кількість велотрас і стежок, багато з яких входять в європейську мережу EUROVELO.

Найпершою була відкрита протяжна траса, яка з'єднує Прагу та Відень. Цей маршрут з'явився завдяки допомозі організації Greenways, і тому носить її назву. Моравська траса сполучається з польськими дорогами в підгір'ї Єсеник і проходить вздовж річки Морави до самих австрійських кордонів, де у Валтіце приєднується до австрійських стежках, ведучим прямо до Відня.

Велодороги йдуть і вздовж чесько-австрійських кордонів. Наступна траса пролягає навколо Ліпенської водойми і переливається у веломагістраль, що проходить через Шумава. Густою мережею стежок пронизані і Їзерські гори.

У головних центрах туризму, в містах і на трасах працюють прокати велосипедів, готелі та ресторани всіх категорій.

У Чехії створені просто ідеальні умови для піших прогулянок та альпінізму завдяки різноманітному рельєфу. Туристи можуть користуватися густою сіткою добре оснащених туристичних трас, які ведуть і у найвіддаленіші куточки країни. Найбільш популярні шляхи для гірського туризму знаходяться в областях Крконоше, Шумава, Їзерських гір, Єсеник, Бескид та інших гірських масивах, що оточують Чехію.

Завдяки різноманітним природним умовам Чеська Республіка – ідеальна країна для пішого туризму. Незвично густа мережа чітко визначених трас рівномірно покриває всю територію Чехії і не дозволить заблукати навіть в найвіддаленіших пунктах країни. Найулюбленіші області – Крконоше і Шумава. Однак любителям пішого туризму не варто ігнорувати і скалисті міста в Чеському Раю або деякі річкові долини, створені Диею на Моравії, Видрою на Шумаві або Стршелюю в Західній Чехії. Багато позначених стежок проходить в прикордонній зоні. Багато хто навіть перетинає ці кордони і знаходиться за кордоном. Докладні туристичні карти є в наявності в інформаційних центрах, книжкових магазинах і у дрібних продавців по всій території республіки. Організатор найцікавіших туристичних заходів – Клуб чеських туристів [28].

Також розповсюдженим серед туристів є альпінізм. У Чехії немає супервисоких гір, які б могли виховувати справжніх альпіністів або де можна було б проводити тривалі гірські тури, зате в Чехії є дуже цікаві місцевості (пісковики, вапняки, кристалічні фортеці – граніт, гнейс) зі скельними стінами і вежами, де можна випробувати усі ступені складності альпінізму. Більшість скель підходять для лазіння і знаходяться на території охоронюваних областей. Самостійно їх можна долати лише зареєстрованим скелелазам, новачкам дозволяють тільки в супроводі інструктора. Заняття альпінізмом тут сильно обмежене законом про охорону навколишнього середовища, а на територіях національних парків і національних заповідників взагалі заборонено. У кожній області альпінізм регулюється індивідуальні правилами, які відповідають конкретному характеру гірського масиву і потреби охороняти флору і фауну. Найпопулярніші регіони для альпінізму знаходяться в наступних областях:

Лабські пісчаники – Тиске Стіни, Острів, Райец, Ельбська долина, Грженско, Етршіховіце. Розташування: Устецький край;

Чеський рай – Праховські скелі, Драбські кімнатки, Грубоскалско, Сухі скелі, Клокочські і Белемські скелі. Розташування: північно-східна частина Чехії;

Теплицько-адршпаські скелі – Теплицькі скелі, Адршпах. Розташування: Кралоугорадецький край, Броумовско;

Моравський крас – провалля Мацоха і Кленба, масив Конє, Баран, Рорейси Розташування: Бланенско, Південно-моравський край;

Чеський крас – Карлштейн, Србско, святий Іоанн під Скелею. Розташування: Бєроунско, Центральна Чехія;

Кршівоклатсько-Вороняча скеля, Дехтицька скеля, скелі в Хлум-у-Збірог Розташування: Раковніцко, Центральна Чехія;

Славковський ліс – Сватошські скелі (річка Огрже). Розташування: Соколовско, Карловарський край.

Ще одним не менш цінним багатством Чехії є її печери. Саме в цій країні зародився спелеотуризм, який набув великої популярності у всьому світі. На

сьогоднішній день відомо близько 2000 підземних печер, що мають величезну цінність, як з точки зору геології, так і археології. З цієї величезної кількості для відвідування відкриті тільки 12 печер.

Корнепруські печери – це найвідоміші печери, які знаходяться в південно-західній частині чеської столиці. Саме тут було виявлено доісторичну людину, а точніше, її залишки, яким понад 25 мільйонів років. Тут знаходяться найбільші надзвичайні сталактити у світі, які мають форму троянди за рахунок того, що них міститься величезна кількість опала [29].

На півдні Чехії знаходиться Моравський Крас зі знаменитим Рудницьким провалом довжиною 153 метри і прірвою під назвою Мацоха. Також знаменита Бича скеля, яка славиться своїми унікальними настінними написами, вік яких – майже 5200 років.

Крім цих печер, для спелеотуризму відкриті також Катерінська, Балцарська, Слоупсько-Шошульська і Бозковські печери. Ну і, звичайно, варто згадати про найбільше підземне озері Чехії, що знаходиться в Бозковських печерах гір Крконоше. Довжина самих печер становить 1100 метрів.

Досвідчені екскурсоводи допоможуть як новачкам, так і досвідченим, однак варто підкреслити, що такий вид відпочинку підходить людям з авантюрним складом характеру, та також важливо зазначити, що спелеотуризм вважається екстримальним видом туризму.

Чехія багата природними ресурсами, але одним з найбільших скарбів є її національні парки та заповідники. Одним з головних національних парків є Крконоше (Krkonoše), що розташований уздовж польського кордону на півночі Чехії. Парк заснований для захисту флори і фауни найвищого європейського гірського хребта на північ від Альп – гір Крконоше. Цей заповідник є найстарішим і другим за величиною національним парком в Чеській Республіці після Національного парку Шумава в Південній Чехії.

У Крконоше крижані вершини сусідять з оголеними скелястими хребтами, великими альпійськими луками і котеджами в мальовничих долинах, з водоспадами і торф'яними болотами. Головною визначною пам'яткою

заповідника Крконоше, безумовно, є велична гора Сніжка (Sněžka), найвища гірська вершина Чехії, яка була описана вище.

Крконоше особливо популярний в зимову пору року, так як любителі зимових видів спорту з'їжджаються на цей гірськолижний курорт зі всієї Центральної Європи. У літні місяці заповідник прекрасно підходить для піших і велосипедних прогулянок. У парку прокладені десятки велосипедних і піших маршрутів з підйомами, довгими спусками і незабутніми краєвидами на скелі і долини, льодовикові озера і водоспади. Однією з головних визначних пам'яток Крконоше, побачити яку хочуть багато туристів, є Панчавський водоспад (Pančavský vodopád) – найвищий водоспад в Чехії.

Національний парк Шумава (Národní park Šumava), який згадувався вище, розташований у південно-західній Чехії, поблизу австрійського кордону та є найбільшим національним парком країни і ще однією природною пам'яткою Чехії. Парк був заснований для захисту унікальних торф'яних боліт, льодовикових озер, букових та смерекових лісів, гірських лугов і долин.

Вважається, що назва місцевості, в якій розташований заповідник, походить від старослов'янського слова «шума», тобто «хащі», або «нетрі». І дійсно, 80% площі парку Шумава покривають ліси, тому цю пам'ятку Чехії часто називають зеленим серцем Європи. Тут мешкає безліч видів зникаючих тварин і рослин, в тому числі дерева, вік яких досягає 400 років; а торф'яні болота Шумави є домом для унікальних видів комах. Тут же, в заповіднику Шумава, бере свій початок річка Влтава.

Національний парк Шумава з площею понад 680 км² є прекрасною зоною для піших прогулянок і відпочинку на первозданній природі. Крім піших і кінних туристичних маршрутів в парку прокладені маршрути для велосипедистів, а в зимові місяці – для лижників [30].

Одним з найпопулярніших туристичних місць на території національного парку Шумава є озеро Липно (Lipno). Влітку сюди приїжджають відпочивати, займатися вітрильним спортом і дайвінгом чехи, німці та австрійці.

Ще одна не менш значуща пам'ятка Чехії – Моравський карст, або Моравський крас (Moravský kras) – найбільша та найкрасивіша зона карстових печер в центральній Європі і одне з природних чудес Чехії. Печери, провалля, ущелини і підземні річки цього заповідника приваблюють тисячі туристів.

Головна визначна пам'ятка Моравського красу – знаменита прірва Мацоха (Masocha) – карстовий провал глибиною понад 130 метрів. Прірва Мацоха, тобто «мачуха», оповита безліччю міфів і легенд, і одна з них розповідає про історію її назви. Згідно з легендою зла мачуха, що жадала одержати спадщину чоловіка, заманила свого пасинка в ліс і скинула його в цю прірву, а потім, в жаху від скоєного, кинулася в неї сама. Хлопчик, як розповідає легенда, залишився живий, зачепившись за кущі на стрімкому краю прірви, і був врятований, а зла жінка загинула. Оглянути страшну безодню можна з двох оглядових майданчиків, розташованих на різній висоті.

Ще однією природною пам'яткою Чехії і «серцем» Моравського красу є Пункевні печери, або Печери Пунква (Punkevní jeskyně). Вони формувалися в порожнинах вапнякового карсту на протязі багатьох років. Гігантські, що доходять у величину до 4 метрів, сталагміти та сталактити Пункевних печер під дією води придбали дивні і химерні форми. Деякі з них нагадують бамбуковий ліс, гриби, парасольки, різних тварин і навіть відьом. Пункевних печер більше тисячі, але для відвідувань відкриті лише п'ять. Побувати в них можна з екскурсією, пропливши на човні підземною річкою Пунква або спустившись на фунікулері.

Ще одним дивом, в якому поєдналася краса природи та праця людини, є Національна резервація Чеська Швейцарія (České Švýcarsko) – наймолодший національний парк Чехії, який знаходиться на північному заході країни на кордоні з Німеччиною. Друга назва цієї пам'ятки Чехії – «Чесько-Саксонська Швейцарія», так як заповідник розташований на території двох держав.

Відвідувачі цього національного парку, який був заснований у 2000 році і займає площу майже 80 км, можуть помилуватися каньйоном річки Ельба, найбільшим каньйоном в Європі, і унікальними скельними утвореннями з

піщанику, включаючи знамениті ворота Правчіце (Pravčická brána) – найбільші скельні ворота в Європі. Чеська Швейцарія відрізняється багатою різноманітністю утворень з піщанику: скельні міста, стіни, ущелини, лабіринти, вежі, що нагадують казкових персонажів. Всі ці вражаючі природні шедеври були створені в результаті розмивання крейдяних відкладень.

Чеська Швейцарія ідеально підходить для піших прогулянок, скелелазіння і просто для того, щоб милуватися дивами природи. Прогулюючись серед скель і по лісах, можна почути спів різних птахів, побачити рідкісних метеликів, ящірок, куниць і землерийок, а в кристально чистій воді струмків – форель, хариуса, лосося, бобрів і видр.

Щоб повною мірою оцінити красу цієї природної пам'ятки Чехії, потрібно на кілька днів приїхати в місто Хрженско (Hřensko), в якому розвинена туристична інфраструктура – є і готелі, і ресторани. Саме звідси найкраще, слідуючи вказівниками, виходити на маршрути, досліджуючи пам'ятки заповідника.

Не меншу цікавість представляє ще один заповідник – Чеський рай (Český ráj), що знаходиться у північно-східній частині Чеської Республіки та є ще однією природною пам'яткою Чехії. Він відомий не тільки своїм дивовижним ландшафтом – химерними ущелинами, «скельними містами», чистими озерами і густими лісами, а й старовинними замками і фортецями на вершинах скель. У заповіднику мешкає безліч видів тварин і птахів, а також знаходяться родовища дорогоцінних каменів [31].

У Чеському раю створені всі умови як для пішого, так і для активного туризму. На його території прокладено багато туристичних маршрутів – велосипедних і піших, що ведуть до озер, замків і дивних скель. Мабуть, найпопулярнішим місцем цієї природної пам'ятки Чехії є Праховські скелі (Prachovské skály). За сотні років під дією сонця, води, морозів і вітрів вони придбали химерні форми, які залучають багатьох туристів. Усередині Праховських скель є стежки, обриви і оглядові майданчики.

Символом Чеського раю вважаються руїни фортеці Троски (Trosky). Ця фортеця – одна з найбільш таємничих в Чехії, точна дата її зведення і ім'я власника невідомі. В результаті численних пожеж і воєн від фортеці Троски залишилися тільки дві вцілілі кам'яні вежі, з яких відкриваються мальовничі види на Чеський рай. Видно навіть найвищу гору Чехії – Сніжку.

Наступний заповідник – Адршпах (Adršpach) знаходиться на північному сході країни, недалеко від польського кордону, і є одним з найпопулярніших «скельних міст» в Чеській Республіці.

Мільйони років тому територія цієї природної пам'ятки Чехії була дном океану. Коли вода відступила, в цих місцях залишилися дві групи скельних утворень, розділені ущелиною – Адршпашські і Теплицькі скелі (Adršpašské skály і Teplické skály). Вітри, перепади температур, сніг і дощі, розмиваючи і руйнуючи скельну породу, створили химерні за формами скелі, лабіринти і печери. Люди намагалися селитися тут, це підтверджують руїни двох замків. Однак місця були занадто важкодоступними, і постійні поселення тут так і не виникли.

Крім потужних скель, схожих на вежі-хмарочоси, що піднімаються у висоту на десятки метрів, в заповіднику Адршпах можна помилуватися двома водоспадами на річці Метуї (Metuje) і штучним озером – колишнім піщаним кар'єром. Також ця природна пам'ятка Чехії знаменита тим, що тут знаходиться найбільший скельний лабіринт в Центральній Європі, протяжність якого понад 27 кілометрів.

По заповіднику прокладено цікаві туристичні маршрути, що петляють між химерними скелями з ще більш вигадливими назвами: Орлине гніздо, Зуб, Диявольський міст, Сокира м'ясника, Голем, Скельна корона і Храмові стіни. Прогулянка по цих маршрутах займе не менше трьох годин – тут можна піднятися на оглядові майданчики, в тому числі і на руїни замку, помилуватися озерами, покататися на човні, подихати чистим лісовим повітрям.

Масивні природні хмарочоси, незаймана природа і вузькі стежки між дивовижних скель давно принесли заповіднику Адршпах широку популярність

– наприкінці XVIII століття тут побував Вольфганг Гете. Бронзовий пам'ятник видатному письменнику встановлено у одного з водоспадів заповідника.

Також привертає увагу ще одна місцевість у Чеській Республіці – Моравія (Morava), історична область, що знаходиться на сході Чехії і межує з Австрією і Словаччиною. Свою назву цей сільськогосподарський регіон отримав завдяки річці – Мораві. Моравські поля великі, доглянуті і дуже красиві. Ці зелені пагорби відомі своїми родючими ґрунтами, фруктовими садами і чудовими виноградниками.

Багате історичне минуле, безліч традицій і унікальний фольклор – все це Моравія. Але головне, чим приваблює туристів цей край – це фантастичні пейзажі. Справжній рай для фотографів, які називають мальовничі Моравські поля «зеленим цунамі».

Горбисті поля Моравії, покриті густою рослинністю, нагадують величезні зелені хвилі та гідні того, щоб потрапити в список природних пам'яток Чехії.

Ще однією перлиною Чеської Республіки є її бальнеологічні курорти, зокрема, всесвітньовідоме місто Карлові Вари. Одне з найвідоміших міст Чехії було засноване більше 600 років тому і є широко відоме своїми лікувальними гарячими джерелами.

Карлові Вари – місто великих парків, прекрасної архітектури, місто яке прославилось виробництвом фарфору, кришталем марки «Мозер», лікером «Бехеровка», курортними вафлями, але, в першу чергу – гарячими мінеральними джерелами. Місто оточене лісовими пагорбами і розташоване в долині злиття річок Теплі і Огрже. 12 мінеральних джерел випливають з-під землі з температурою від 30 до 72 градусів Цельсія.

Карлові Вари – це прекрасне місце для відпочинку: найсучасніша інфраструктура органічно поєднується тут із старовинною архітектурою. Мальовниче місто і курортні колонади оточені романтичною гірською природою. Лісисті схили оперезані кілометрами стежок, що відкривають панорамні види внизу долини. [Рис. 3]

Цілюща дія джерел була відома ще в середньовіччі. Недалеко від головного джерела «Вржидло» стояв мисливський замок, від якого збереглася серцевина башти на сьогоднішній Замковій горі. За часів імператора Карла IV, який багато разів бував в цих місцях, поселення під мисливським замком отримало 1370 року привілеї вільного королівського міста [32].

Підсумовуючи, можна зробити висновок, що територія сучасної Чехії наповнена безліччю природних та природно-антропогенних ресурсів, які приваблюють десятки тисяч туристів та становлять туристичне багатство країни.

2.2. Історико-культурні ресурси

Завдяки багатій та надзвичайно змістовній історії Чехії, на її території збереглося безліч історико-культурних об'єктів, що приваблюють туристів з усіх континентів. Найпершою та найбільш відомою DESTИНАЦІЄЮ є столиця Чехії, перлина Європи, Прага.

Витончені замки і палаци, готичні костели, містичні підземелля і унікальні споруди в стилі арт-нуво і кубізму роблять Прагу одним з найпопулярніших туристичних міст. Кожен квартал столиці Чехії зачаровує своєю атмосферою, пронизаною давньою історією в поєднанні з колоритом сучасних традицій.

Прогулюватися по старовинним празьким вуличках можна сотні разів, щоразу відкриваючи для себе нові будівлі, скульптури і будинки.

Умовно чеська столиця розділена на дві частини: Старе і Нове місто. Ключові культурні надбання і архітектурні домінанти перебувають в Старій Празі. Однак і в Новій частині можна знайти безліч незвичайних будівель, соборів і пам'ятників [33].

Легенда стверджує, що місто Прага було засноване у восьмому столітті чеською принцесою Лібузою, яка мала дар бачити майбутнє. Вона одного дня вийшла на скелю і передбачила місто, слава якого торкнеться зірок. На цьому місці вона наказала збудувати замок. Так народилася Прага.

На відміну від інших європейських міст, таких як Будапешт, Прага під час Другої світової війни не зазнавала сильних обстрілів і, отже, є більш наповненою. Хоча нічні чари міста не такі вражаючі, як у Будапешті, це більше, ніж компенсує його більш компактне розташування.

Легко ходити між прекрасними пам'ятками Праги, серед яких Староміська площа (з найстарішим досі функціонуючим астрономічним годинником у світі, встановленим у 1410 році), Карловим мостом та Празьким замком. Замок, в якому колись перебували римські імператори та царі Богемії, сьогодні є офіційною резиденцією президента Чехії.

Розглянемо трохи детальніше Староміську площу та Стару Ратушу, яку не обходить жоден один екскурсивод, що проводить тур по Празі. Стара Ратуша з'явилася в 1338 році, приблизно через 100 років після входження Чехії до складу Священної Римської імперії. Однак громадяни могли проводити збори лише до 1350 року. Через століття Стару ратушу використовували для виборів чеського короля. В останні дні Другої світової війни, 8 травня 1945 року, коли танки докотилися до Староміської площі, частина Староміської ратуші впала і була повністю знищена. Все, що зберігалось в тому крилі, було спалено, у тому числі рукописи, цілі бібліотеки, карти та гравюри. На щастя, збереглися документи, які відносилися до діяльності Палати Ради, розташованої під Ратушою. До складу Ради входять лабіринтні зали з 16 кімнат, ціла каплиця, що містить власну колекцію картин, дві з яких зображають осуд Іоана Гуса та обрання Ірі з Продобрада.

Поряд зі старовинною ратушою знаходиться астрономічний годинник – всесвітньо відомий празький Орлой, який датується початком XV століття. Дерев'яні статуї годинників також були знищені в травні 1945 року, але згодом куранти були відреставровані. Календарна дошка, яка зараз знаходиться на цьому астрономічному годиннику (до речі, найстаршому з усіх працюючих астрономічних годинників) є копією, а оригінал знаходиться у Музеї міста Праги [рис. 4].

Прага, історична столиця Богемії, також була домом великих художників, таких як письменник Франц Кафка, художник Альфонс Муха та композитор Антонін Дворак.

Тож не дивно, що обширний історичний центр Праги був занесений до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО у 1992 році. Це допомогло зберегти унікальний архітектурний комплекс, зберегти його автентичність, що зробило Прагу п'ятим за відвідуванням європейським напрямком – після Лондона, Парижа, Стамбула та Рима.

Дзеркальний лабіринт на пагорбі Петрзін та башта мосту Старого міста. Щоб побачити відлуння військової празької історії, цікавим варіантом є поїхати до Петрзіна та відвідати дзеркальний лабіринт, в кінці якого є реалістична діорама із зображенням битви за Карловий міст. Це на згадку про справжню подію – битву Тридцятилітньої війни (1618–1648), коли Прагу було обложено шведською армією генерала Кенігсмарка у 1648 році, безпосередньо перед підписанням Вестфальського миру. Шведам вдалося окупувати Празький замок та Мале місто, але їх спроба перейти Карловий міст була зірвана імператорськими солдатами, яким допомагали городяни та студенти, що воювали разом. Місцем, де відбувалися найжорсткіші бої, була Мостова вежа Старого міста.

Біла гірська рівнина. Тридцятилітня війна не тільки закінчилася в Празі, вона також і почалася там. У другій половині вересня традиційно відбувається реконструкція битви на Білій горі 1620 р. Величне дійство щорічно проходить на рівнині біля стіни.

Меморіал Віткова. Середньовічна та новітня історія виразно переплітаються на горі Вітков. Саме тут у 1420 році відбулася одна з перших великих битв війни гуситів, коли гусити, очолювані гетьманом Яном Жижком Троцьковим, зуміли відбити атаку хрестоносної армії. Мешканці Праги хотіли побудувати на цьому пам'ятному місці пам'ятну статую Яну Жижці Троцьковому ще з кінця XIX століття. Проект отримав фінансову та політичну підтримку під час Першої республіки. Меморіал був побудований між 1929 та

1938 роками. У ньому переважає бронзова кінна статуя Яна Жижка за проектом скульптора Богуміла Кафки.

Що робить пам'ятник Вітькові унікальним, то це його багата історія. Спочатку він мав був слугувати своєрідним «Меморіалом Першої Республіки». Мармурова споруда повинна була стати місцем поховання видатних легіонерів та зберігати ключові артефакти сучасної чеської державності. Але так сталося, що він служив спочатку як склад для вермахту, а згодом як місце поховання діячів Комуністичної партії. Для «першого працівника-президента» Клемента Готвальда був збудований такий тип мавзолею, як на Червоній площі у Москві, і він виконував своє призначення до 1962 року. Сьогодні Меморіал входить до складу Національного музею і пропонує постійну виставку: «Перехрестя чеської та чехословацької державності» [35].

Церква Св. Кирила і Мефодія та Палаццо Пецке. Перехрестя чеської та чехословацької державності також можна побачити в інших місцях. Однією з яскравих подій є операція «Антропоїд», коли 27 травня 1942 року за завданням чеського уряду в еміграції Ян Кубіш, Йозеф Габчик і група чеських парашутистів організувала вбивство протектора Богемії й Моравії Рейнхарда Гейдріха. Героїзм парашутистів вшановується на місці їх останнього бою – у церкві Св. Кирила та Мефодія на вулиці Реслова біля площі Карлова. Вікно до склепу церкви досі свідчить запеклий бій, який тривав більше двох годин. На ньому залишилися сліди куль від штурмових гвинтівок та кулеметів, які були розміщені на даху навпроти.

Багато з учасників замаху на Гейдріха закінчили своє життя у Палаццо Пецке біля Вацлавської площі. Ця споруда, побудована наприкінці 1920-х років єврейським банкіром Юліусом Петчком, у часи війни слугувала штаб-квартирою гестапо. Там знаходилася камера тортур, і тисячі чеських патріотів пройшли крізь неї. Експозиція, пов'язана з цими подіями, у тому числі й особисті речі чеських десантників, знаходиться в Музеї армії у Жижкові.

Вацлавська площа. Якщо в Празі є одне місце, яке беззаперечно можна назвати «бульваром історії», то це безумовно Вацлавська площа. Кількість основних подій, що відбулися під статуєю святого Вацлава, незліченна.

Прага має безліч історико-культурних пам'яток, які безперечно варті уваги. Празький Град, найімовірніше, був заснований приблизно у 880 році принцом Божевою з династії Пржемыслів. Згідно з Книгою світових рекордів Гіннеса, Празький Град є найбільшим цілісним замковим комплексом у світі, площею майже 70 000 м², входить до Всесвітньої спадщини ЮНЕСКО та складається з масштабної композиції палаців та церковних споруд різних архітектурних стилів – від залишків будівель романського стилю X століття до готичних модифікацій XIV століття. Відомий словенський архітектор Йосип Плечник відповідав за великі реконструкції за часів Першої республіки (1918-1938). З часу Оксамитової революції 1989 р. Празький Град зазнав значних та поточних ремонтів та реконструкцій [36].

Карлів Міст. Найстаріший празький міст був побудований на зміну Джудітському мосту, який сильно постраждав від повеней у 1342 році. Будівництво нового мосту, який спочатку називався Кам'яним мостом або Празьким мостом, розпочався у 1357 році під егідою Карла IV і був закінчений у 1402 році. У 1870 році міст отримав назву Карлів міст. Він побудований з пісковикових блоків, з усіх боків укріплених вежами (Малі міські вежі, Башта Старого Міста). З 1683 року по 1928 рік для прикраси мосту було вирізано 30 статуй святих, найвідомішою з яких є статуя святого Іоанна Непомуцького [рис. 5].

У житті міста важливу роль відіграє Собор Святого Віта, найбільший та найважливіший храм Праги. Окрім релігійних служб, тут відбувалися також коронації чеських королів та королев. Собор – місце поховання кількох святих-покровителів, государів, шляхтичів та архієпископів.

Близько 925 року князь Вацлав заснував тут романську ротонду. Важливість церкви зростає особливо після створення Празького єпископства у

973 році та заснування корпусу канонів – капітула Святого Віта, який згодом став важливим культурним та адміністративним інститутом.

У 1344 році Карл IV розпочав будівництво готичного собору. Перші його будівельники Маттіас з Аррас і пізніше Пітер Парлер побудували каплицю Святого Вацлава, Золоті ворота і нижню частину Великої Південної вежі. Саме будівництво Південної вежі розпочав вже Пітер Парлер, однак не завершив її. У XVI столітті було закінчено галерею ренесансного виду та купол. Пізніше, у XVIII столітті, старий купол був замінений на новий.

На жаль, у 1419 році будівництво Собору припинилося через війни гуситів. Незважаючи на намагання деяких правителів забезпечити продовження будівельних робіт, Собор залишався незавершеним цілі століття.

Лише в другій половині XIX століття Союз добудови собору розпочав ремонт оригінальної частини та добудову собору в неоготичному стилі. Церква була урочисто освячена у 1929 році.

Відвідувачі заходять до Собору через портал на західному фасаді, навпроти проходу між другим та третім подвір'ям Празького замку.

Його бронзові двері прикрашені рельєфами зі сценами з історії собору та з легенд про святого Вацлава та святого Адальберта.

Неоготична частина собору складається з головного нефа та вузьких бічних проходів, вистелених каплицями, та північного крила поперечного нефа. Каплиці мають вітражі. У хрестовій нефі видно парадний вхід до Собору – Золоті ворота, що ведуть до Третього подвір'я [37].

Каплиця Св. Вацлава – культовий центр собору Святого Віта. Її архітектурна концепція, оздоблення та гробниця гробницею найшанованішого чеського покровителя роблять каплицю центральним місцем собору. Оздоблення стін, що складається з дорогоцінних каменів, та настінні картини з циклу про Страсті Христові – це частини оригінальної прикраси каплиці XIV століття. Сцени з життя Св. Вацлава, що утворюють іншу декоративну смугу, відносяться до майстерні вівтаря Літомерики (цикл датується 1509 роком).

Двері в південно-західному куті каплиці ведуть до коронної палати, в якій зберігаються богемські коронаційні коштовності.

Також у Празі знаходиться Старе єврейське кладовище – одне з найдавніших єврейських поховань у світі, що поряд зі Старо-Новою синагогою є найважливішим місцем у Празькому єврейському місті. Журнал National Geographic заніс його до десятки найкращих кладовищ, які відвідують у всьому світі.

Старе єврейське кладовище було засноване у першій половині XV століття. Найдавніший надгробний пам'ятник датується 1439 роком; останнє поховання відбулося 348 років потому. На кладовищі встановлено близько 12000 надгробків, багато з яких прикрашені тваринно-рослинними.

Туристів приваблює оглядова вежа Петріна, одна з найвизначніших пам'яток Праги, що була побудована в рамках Ювілейної виставки 1891 року як споруда, натхненна Ейфелевою вежею (у співвідношенні 1:5). Її висота – 63,5 метри, а 299 сходинок ведуть до її піку, який знаходиться на тій же висоті, що і справжня Ейфелева вежа. З її висоти можна відкривається вид не лише на ціле місто, в ясний день можна побачити майже всю Богемію.

Поціновувачів опери у Празі чекає Національний театр (Národní divadlo), приголомшлива неоренесансна споруда 1868-1883 років. Він збудований над величною річкою Влтава, та миттєво впізнаваний в сонячні дні за золотим дахом, що сяє на сонці.

Для чеського народу Національний театр – одна з найважливіших культурних установ Праги, символ Чеського національного відродження. Театр відіграв значну роль у розвитку чеської мови, чеської музики та драматичного мистецтва країни.

Будівництво Національного театру значною мірою фінансувалось приватними пожертвами. Але за кілька днів до офіційного відкриття, 12 серпня 1891 року, новобудівля була знищена пожежею, що стало справжнім шоком для городян. Протягом 6 тижнів було зібрано достатньо грошей на відновлення

театру. І лише через два роки, у 1883 році, театр відкрився виступом відомого чеського композитора Бедріха Сметани.

Багата мистецька традиція продовжується в Національному театрі і сьогодні з прекрасним репертуаром опери та балету та чеською драматургією.

Національний театр знаходиться в 7-10 хвилинах від Вацлавської площі і в 10 хвилинах від Староміської площі.

Любителям літератури обов'язково захочеться оглянути меморіал відомого на увесь світ письменника Франца Кафки. Письменник народився в Празі у Старому місті у 1883 році і входить до плеяди найбільш впливових авторів ХХ століття. [38] Його перу належить низка геніальних романів, зокрема «Замок», «Проба», «Америка», новели «Метаморфоза».

У Празі є декілька місць, пов'язаних ім'ям письменника. Це і музей Франца Кафки, присвячений його життю та творчості, і скульптурна група авторства Ярослава Рони, що алегорично зображує письменника верхи на безголовій фігурі. Величезний інтерес викликає також рухома статуя «Голова Франца Кафки» в центрі міста – чудовий приклад сучасного мистецтва в столиці Чехії і справжнє технічне диво.

У столиці Чехії є багато й інших сучасних пам'яток, які цікавлять туристів. Зокрема, привертає увагу «Танцюючий будинок» на набережній, яку прозвали «Джинджер і Фред». Спроектований у 1990-х роках чеським архітектором Владо Мілуніком та канадсько-американським архітектором Френом Гері у стилі деконструктивізму, він нагадує танцювальну пару [34].

Увагу туристів привертає також Рудольфінум, концертний і виставочний зал, розташований на правому березі Влтави, на площі Яна Палаха. Ця прекрасна будівля в стилі неоренесансу була побудована за проектом знаменитого чеського архітектора Йозефа Зітека та його учня Йозефа Шульца. Будівля названа на честь принца Австро-Угорської імперії Рудольфа, патрона проекту.

Не дивлячись на те, що спочатку будівництво проектувалося, як виставочний зал і Дім художників, у першій половині ХХ століття тут

знаходився парламент Чехословаччини. З 1946 року у будівлі почала працювати Чеська філармонія (1896 рік). В даний час в Рудольфінумі проходять концерти класичної музики, виставки сучасного мистецтва. Тут розташований один із найстаріших концертних залів у Європі, Зал Дворжака, відомий своєю унікальною акустикою.

Багато місць Праги пов'язані з різними легендами та таємницями. Однак навряд чи є будинок більш загадковий, ніж будинок Фауста на Карловій площі. Легенда говорить, що там жив знаменитий доктор Фауст і диявол переніс його в пекло через отвір у стелі. Ще одна легенда розповідає про бідного учня, який жив у будинку, вивчав Чорну магію, а потім зник без слідів. Але достеменно відомо лише те, що у Будинку Фауста жили декілька алхіміків. Через їхні таємничі експерименти, як вважали, пов'язані з Дияволом, будинок вважався проклятим [рис. 6].

Будинок Фауста стоїть у районі Na Morani, де люди в язичницькі часи приносили жертви темній богині Морані. Місце все ще називають «Na Morani». Раніше тут була садиба, задовго до заснування Нового міста Праги.

Першим алхіміком, який жив у садибі у XV столітті, був Вацлав, герцог Опавський, який мав лабораторію алхіміків. Місце було відновлено як типовий ренесансний будинок у 16 столітті [39].

Едуард Келлі, відомий алхімік і шарлатан, купив будинок у той час і проводив там різні експерименти. Він був придворним алхіміком Рудольфа II, і він нібито знав, як перетворити звичайний метал на золото, використовуючи «філософський камінь». Імператор Рудольф II дуже хотів дізнатися цю таємницю. Келлі був ув'язнений у замку Кривоклат за вбивство людини в бійці, а імператор послав своїх делегатів, щоб дізнатися секрет. Коли переговори провалилися, Едуарда Келлі жорстоко катували, але він нічого не сказав.

Іншим алхіміком, що мешкав у будинку Фауста, був Фердинанд Антонин Младота у другій половині XVIII століття. Він, як повідомляється, був дивною людиною, та пробував експерименти з фізики та хімії, мав вдома різні унікальні інструменти, щоб розважати своїх гостей. Його механічні автомати і рухомі

фігурки були на той час надзвичайно оригінальними і змусили людей повірити, що він чарівник.

Нарешті, ексцентричний священник Карл Яніг жив у будинку Фауста на початку ХХ століття. Він був одержимий усім, що стосується смерті. Він мав вдома колекцію похоронних предметів, черепи та залишки гібета. Ходили чутки, що він спав у труні.

Романтики ХХ століття пов'язували будинок з легендою про Доктора Фауста. Диявол нібито завів Фауста в пекло через отвір у стелі, який тоді неможливо було обшити стіною. Інша версія говорить про те, що Диявол забрав його з другого поверху кутової вежі і з тих пір на стіні є незрозумілі мазки.

Легенда про бідного студента говорить, що він знайшов притулок у пустому будинку Фауста, коли йому ніде було жити. Історія доктора Фауста в той час була добре відома, тому всі боялися там навіть ночувати. Студент знайшов там кілька книг про Чорну магію та деякі інші дивні речі. Щодня він знаходив на столі монетку, щоб міг купити трохи їжі. Одного разу у нього виникла ідея заробити більше грошей, використовуючи магію, якої він навчився. З тих пір його ніхто не бачив.

Навіть у ХХ столітті з будинком Фауста трапляються дивні речі. Наприклад, внизу будівлі було знайдено скелети семи котів, будинок пережив декілька пожеж, але причини займання так і не були встановлені.

На стінах та стелях будинку Фауста є картини ХVІ століття, на яких зображена символіка алхіміків. Поруч з будинком – барокові ворота до саду К. Дієнзенхофера зі скульптурою святого Іоанна Непомуцького.

Нині будівля належить медичному факультету Карлового університету в Празі.

Архітектура та історія Праги насправді вражає, тому столиця Чехії залишається найпопулярнішим туристичним містом. Але й поза Прагою знаходиться безліч історико-культурних пам'яток, що представляють не меншу, а інколи й більшу цікавість для подорожуючих.

Чехія відома своїми замками, які розсіпані по всій території країни. Вони належать до різних епох, побудовані у різних архітектурних стилях, і кожний має свою унікальну історію. Найвідоміший з них, Празький Град, було описано вище.

Замок Кост. Захований у густому лісі в сільській місцевості за 80 кілометрів на північ від Праги – замок Кост, один з небагатьох середньовічних замків Чехії. Розташований у регіоні Чеський Радж («Чеський рай») і оточений прекрасною природою та водоймами, замок Кост, безсумнівно, варто відвідати. У замку переважає кутова Біла вежа, яка має п'ять поверхів. Відвідувачі можуть насолоджуватися регулярними екскурсіями по замку, а також кінними екскурсіями по навколишній сільській місцевості або розважальними заходами, такими, як реконструкція середньовічних турнірів, що відбувається в замку. Крім того, замок пропонує розміщення у середньовічних приміщеннях замку своїм відвідувачам [40].

Замок Чеський Крумлов. Монументальний комплекс замку Чеський Крумлов, розташований на пагорбі над Влтавою, схожий на вишукану ренесансну та барокову архітектуру однойменного містечка. Це одна з найзначніших пам'яток Центральної Європи за своєю архітектурою, культурними традиціями та масштабами. Комплекс складається з 41 окремих палаців і господарських будівель та декоративного саду площею 12 гектарів. У 1989 році замок став національною пам'яткою, а в 1992 році весь комплекс був внесений до списку пам'яток світової спадщини ЮНЕСКО. Чеський Крумлов знаходиться в Південній Чехії, за 180 кілометрів від Праги.

Головна башта замку відрізняється красивим і барвистим фасадом. Гарний бароковий сад замку датується XVII століттям і розташований на схилі, що прилягає до замку. У замковому саду можна знайти великий каскадний фонтан із кам'яними алегоріями чотирьох сезонів та водних божеств, доглянуті газони, клумби та живоплоти, сучасний обертовий театр та великий ставок на краю саду.

Замок Глубока. Замок Глубока – неоготична перлина Південної Чехії. Завдяки своєму характеру, оригінальній обстановці та обширному парку замок Глубока вважається одним із найзначніших пам'яток романтики в Європі та світі. Він був заснований в середині XIII століття богемськими царями. Замок завдячує своєму теперішньому вигляду родині Шварценберг, яка в середині XIX століття заснувала експансивний ландшафтний парк. Під час різноманітних екскурсій по замку можна побачити 140 номерів та 11 веж, приватні та розкішні церемоніальні зали, кухню та зал верхової їзди [41].

Замок Карлштайн. Розташований у 30 кілометрах на південний захід від Праги, замок Карлштайн був побудований у 1348 році як місце відпочинку та місце зберігання королівських скарбів для Карла IV, короля Чехії та Священного римського імператора, і з тих пір є одним з найпопулярніших замків у Чехії. Після 1480 року замок був відновлений у стилі пізньої готики, а наприкінці XVI століття – у стилі ренесансу. Сьогодні замок приваблює туристів, щоб побачити унікальне оригінальне оздоблення стін XIV століття, колекцію з 129 картин у каплиці Святого Хреста, найбільшу портретну галерею царів Богемії в Чехії та репліку королівської Корони о. Богемія. Замок є дуже популярним місцем для відвідувачів з усього світу, враховуючи його близькість від столиці, а також для місцевих жителів.

Шато Ледніце. Шато Ледніце – один з найкрасивіших комплексів неоготичного стилю в Європі. Замок оточений садом на 200 гектарах, який включає будинок з пальмами, римський акведук, венеціанський фонтан, китайський павільйон і кілька ставків. Перші згадки про Шато Ледніце з'явилися у 1222 році. Сім'я Ліхтенштейнів придбала цілий маєток у 1249 році і володіла ним майже 700 років. Шато Ледніце спочатку був побудований як фортеця, його відбудували у стилі ренесансу у XVI столітті. Комплекс розташований у Південній Моравії яка славиться своїм виробництвом вина.

Замок Орлик. Величний замок Орлик протягом століть був домом для багатьох богемських царів. Колись тут знаходився фельдмаршал Чарльз Філіп, командир армії союзників проти Наполеона в битві під Лейпцигом.

Замок Орлик датується другою половиною XIII століття. Замок мінявся роками і неодноразово ремонтувався протягом століть. Замок Орлик був перетворений з дерев'яного форту на готичний кам'яний замок у XVI столітті, через два століття перебудований у ренесансному стилі, а у XIX столітті – реконструйований у стилі неоготики.

У замку є художні твори із зображенням історичних подій та особистостей, озброєння з XVI по XX століття, найбільша приватна колекція мисливських рушниць у Чехії та особисті подарунки, які Наполеон дарував Карлу Філіпу, коли вони були союзниками.

Замок Рабі. Замок Рабі – найбільша руїна замку в Чехії. Цей унікальний пам'ятник готичної архітектури, розміщений біля гори Сумава та над річкою Отава, у 1978 році був проголошений пам'яткою національної культури.

Замок Рабі був свідком багатьох бурхливих періодів в історії та бачив багато драматичних подій. Після руйнівної пожежі у 1800-х роках замок, на жаль, почав впадати в руїну. Домінуючою особливістю замку, однак, залишається житлова вежа, з якої можна оглянути переважну більшість Південно-Західної Чехії.

Замок Кривоклат. Лісистий Кривоклацький краєвид приховує один з найкращих замків Чехії, замок Кривоклат. Він був побудований у XII столітті під час правління Пржемисла Отакара II і згодом неодноразово добудовувався.

Замок має давню історію: він був кілька разів пошкоджений пожежею, а потім втратив своє захисне призначення і перетворився на в'язницю. Сьогодні замок служить музейним та туристичним напрямком, де зберігається стара мисливська зброя, готичні картини та книги.

Відвідувачі замку можуть ознайомитися з побутом чеських королів та пишністю їхнього способу життя. Туристів зачаровують інтер'єри каплиці пізньої готики та зіркове склепіння Королівського залу. Цікавість представляє також бібліотека замку, де знаходиться 52 000 книг.

На першому тижні серпня проходить традиційний ярмарок ремесл та фестиваль різьбярів по дереву замка. Виставляються роботи десятків майстрів-

різьбярів по дереву. Насичений різноманітною історією, замок Кривоклат може зацікавити кожного туриста.

Замок Бездез – готичний замок, побудований у XIII столітті за замовленням Пржемысла Отакара II. Зведений на горі Великий Бездез понад 1000 футів над рівнем моря, він став характерною домінуючою рисою місцевого ландшафту. Замок Бездез – одна з найзначніших пам'яток готики в країні і має історичне коріння в чеському фольклорі та літературі. Замок навіть пропонує романтичний панорамний вид на пагорби, що ще більше додає чарівності замку. Прозваний «королем усіх замків» за свій первісний ранній готичний вигляд, цей замок, безумовно, одне одним з найкращих місць для відвідування в Чехії.

Приміщення оригінального верхнього замку відкриті для відвідувачів. Це – унікальна ранньоготична каплиця та старий королівський палац. З башти Бездеза, коли погода ясна, видно чверть країни. Незабутню атмосферу замку підсилюють часті костюмовані паради, середньовічні святкування та театральні вистави, які там проходять.

Замок Конопіште. Замок Конопіште розташований приблизно в 50 кілометрах від Праги. Відомий як остання резиденція ерцгерцога Франца Фердинанда, спадкоємця австро-угорського престолу, замок спочатку був побудований як готична фортеця у XIII столітті, а згодом – перебудований у стилі бароко.

Ерцгерцог Франц Фердинанд Австрійський купив замок Конопіште у 1887 році та переобладнав його в розкішну резиденцію та сад, всіяний італійськими ренесансовими статуями та оранжереями

Замок Бузов. Замок Бузов, один з найбільш відвідуваних замків у Чехії, розташований всього в 35 кілометрах від Оломоуца.

Спочатку замок був споруджений як готична твердиня на початку XIV століття. У XV столітті укріплення було розширено та зміцнено, а у XVI-XVII століттях замок поступово перетворився на житлову споруду. Він був перебудований в романтичному стилі габсбурзьким ерцгерцогом Євгенієм і

перетворений на місце розташування тевтонських лицарів на рубежі XIX і XX століть.

Замок Совінець. Замок Совінець гордо піднімається на конусоподібному скелястому мисі в гірській Решовій області. Побудований у XIV столітті, замок колись був захоплений шведською армією генерала Торстенсона. Під час Другої світової війни замок використовувався як в'язниця і база для Шутцстафеля (СС) – нацистської воєнізованої групи.

Міцні середньовічні споруди та замкові укріплення є найбільш масштабними укріпленнями в країні з часів Тридцятилітньої війни. Тут проходять виставки, середньовічні ринки та турніри з фехтування, що проводяться на цьому історичному місці.

Замок Дечин. Дечин – найбільше місто району Дечин. З 1938 по 1945 рік воно було одним з муніципалітетів у Судетах, тоді підконтрольним нацистській Німеччині. Замок Дечин розташований на вершині скелі у місці, де Плуочніца зустрічається з Ельбою.

Цей замок є однією з найстаріших і найбільших визначних пам'яток в регіоні Чехії. За своє декілька століть свого існування він був і фортецею, побудованою з метою контролю над богемськими князями, і дворянською резиденцією. Неодноразово замок відвідували відомі гості, серед яких був відомий музикант Шопен, який склав там свій вальс Дечин. Більшу частину XX століття замок служив армійськими казармами.

Замок Радун. Замок знаходиться приблизно в 10 кілометрах від Градека над Моравічі та Краваре Замок Радун – це ренесансний палац, оточений приємним парком в англійському стилі. У замку є кілька ставків, і через парк протікає річка Радунка.

Замок Градець. Цей замок є третім за величиною історичним замковим комплексом в країні після тих, що знаходяться у Празі та Чеському Крумлові. На початку XIII століття він був побудований як готичний замок, але поступово був реконструйований і у XVI столітті перебудований на ренесансний замок. Він займає 3,5 га землі та має приголомшливі 320 кімнат. Тут можна знайти

понад 10 000 творів мистецтва та книг. Доступні чотири різні тури, але абсолютною обов'язковою пам'яткою є лицарський зал, де розташовані фрески «Легенда про Святого Георгія» 1338 року.

Зруйнований пожежею в 1773 році, лише у ХХ столітті замок Градець повернув свій чудовий вигляд. Сьогодні на його подвір'ї регулярно проводяться всілякі фестивалі, концерти та інші культурні заходи. Архітектурний комплекс Градець, оточений мальовничими ставками та лісами, по праву вважається одним з найкрасивіших замків Чехії.

Замок Пернштейн. Один з найкрасивіших моравських замків знаходиться глибоко в лісах Чесько-Моравського нагір'я вже майже вісім століть. Замок Пернштейн – замок на скелі над селом Недведице та річками Свратка та Недведичка.

Двері та вікна замку Пернштейн обрамлені мармуровим каменем, через що комплекс прозвали «Мармуровим замком». Цей добре збережений шедевр ніколи не був захоплений через винахідливість його оборонної системи. Стратегічне розташування замку високо на скелі, а також розумно розміщені дамби, мости, високі вали та вежі допомогли захистити замок від ворожих сил. Якщо ворогу вдавалося зруйнувати стіни замку, то п'ятиповерхова вежа «Барборка» з її вузькими коридорами та озброєними сторожами, з'єднаними лише з навколишніми будинками двома дерев'яними мостами, була практично неприступною.

Замок Пернштейн має і свій місцевий фольклор. Замкова легенда розповідає про Білу леді – привид палатниці, яка грубо ставилася до ченця і була проклята на цілу вічність. Вважається, що її привид живе у замку Пернштейн. Біла леді часто дивилась на себе у дзеркало, замість того, щоб виконувати свої обов'язки, і тепер жінкам, які відвідують замок і дивляться в будь-яке його дзеркало, загрожує втратити красу протягом року. Прогулянка по вузьких спіральних сходах, оглядання склепінчастих стель та відвідування барокової каплиці забезпечать туристам незабутню подорож.

Замок Кокорін. Замок Кокорін розташований посеред природного заповідника на крутому скелястому відслоненні над долиною Кокорін, на північ від однойменного села. Він був побудований у першій половині XIV століття та сильно пошкоджений під час гуситських воєн. Імператор Фердинанд III відніс цю запусілу середньовічну резиденцію до «проклятих замків», які після Тридцятилітньої війни забороняли ремонтувати.

Замок став притулком для рицарів-мародерів, які тероризували місцевих жителів, але згодом послужили натхненням для багатьох письменників та художників XIX століття. Після придбання празьким бізнесменом замок був реконструйований між 1911 та 1918 роками та відкритий для публіки.

Замок був націоналізований у 1950-х роках у період націоналізації. Замок Кокорін був визнаний національною культурною пам'яткою з 2001 року.

Троський замок. Троський замок розташований в 10 кілометрах на південь від Семілії з видом на чудовий скелястий і пишний зелений пейзаж «Чеського раю». Це один з найвідоміших чеських замків. Він спирається на вершини двох базальтових вулканічних пробок. На нижній вершині – двоповерхова споруда під назвою Баба (Стара жінка), а на вищій огорожі – Панна (Діва).

Замок є визначною пам'яткою в селі Чеський Радж, відомий своїм унікальним виглядом та походженням. Окрім стандартних турів, адміністрація замку також пропонує нічні екскурсії по цьому національному пам'ятнику та заходи у вихідні, орієнтовані на сім'ї з дітьми.

Башти руїн цього готичного замку, безумовно, варто переглянути. Мальовничі руїни все ще люблять поети, художники, фотографи та романтики.

Чеський замок Стернберк. Чеський замок Стернберк – готичний замок середини XIII століття, розташований на західній стороні річки Сазави, з видом на однойменне село.

Замок 800 років належав одній родині. Туристам пропонується оглянути замок і відвідати 15 розкішних кімнат, обставлених у стилі різних історичних періодів, дізнатися про родину Штернбергів (найдавніша досі існуюча чеська

родина) та переглянути унікальну колекцію мідних гравюр Штернберга з Тридцятилітньої війни, яка є однією з найбільших в Європі монотематичних колекцій гравюр.

Колишній монастир у Сазаві, який знаходиться в 12 кілометрах, колись був центром слов'янської освіти, а найбільшим скарбом монастиря є Сазава Мадонна, єдина в світі, де вона, здається, виховує молодого Ісуса.

Замок Ледек-над-Сазавою. Ледек-над-Сазавою – третій за величиною замок в регіоні Гавликув-Брод. Створений у першій половині XIII століття, замок Ледек-над-Сазавою був відреставрований в стилі ренесансу та бароко, що зробило його одним з найкрасивіших замків Чехії.

Його останнє оновлення відбулося після пожежі 1879 року, і, незважаючи на виконану реконструкцію, збереглося чимало структурних архітектурних елементів, таких як циліндрична вежа, ренесансна лоджія та дві брами. Музей замку розташований на першому поверсі Малого палацу на верхньому подвір'ї замку. Експозиція містить унікальну інсталяцію, яка зображує, як музеї презентували свої експонати у 1930-х роках. Експонати демонструють історію міста з виробами та інструментами місцевих майстрів, реліквією гільдії та багатонауковою колекцією картин. У замку Ледек-над-Сазавою на виставці також є колекція зброї, окрім випадкових експонатів живопису та фотографії, виставлених у музеї. У літні місяці в замку комплексу проводяться епізодичні фехтування, театри та музичні вистави.

Підсумовуючи, можна сказати, що замки Чеської Республіки представляють величезну цікавість для прибуваючих до країни туристів та формують значну частину історико-культурних ресурсів.

2.3. Готельно-ресторанна справа

Чеська Республіка з давніх-давен була гостинною країною. У зв'язку з розвитком туристичної індустрії готельно-ресторанна справа почалася також стрімко розвиватися та удосконалюватися.

На території всієї Чеської Республіки є можливість для розміщення в різних готелях. У країні існують дешеві двозіркових готелі, пансіони або

стандартні тризіркові готелі, готелі класів «стандарт» і «люкс», комфортабельні апартаменти [43].

З них 90% працює в сфері готельного господарства та розміщення. Чеські готелі мають у своєму розпорядженні фонд розміщення на 525 тис. місць (близько 275 тис. номерів).

На території Чехії розповсюджені такі категорії розміщення: готелі; приватний сектор; замки-готелі; курортні готелі; готелі на озерах; мотелі.

Деякий час назад чеські готелі класифікувалися за категоріями А, В, С. Зараз практично завершений перехід на класифікацію за п'яти зірковими категоріям. Туристам пропонується також розміщення в сім'ях, на приватних квартирах, а в Празі ще і в ботелях (колишніх круїзних кораблях, пристосованих під готелі: board + hotel = botel).

Ряд готелів входить в міжнародну систему Top International Hotels: Interhotel Voronez (Брно), Excelsior (курорт Маріанські Лазні), а також празькі готелі Ambassador, Panorama і Club Hotel Praha. Найбільшою чеської готельною мережею є Orea Hotels, що включає в себе 25 готелів від 2 до 5 зірок. Вартість розміщення залежить, в тому числі, і від району, де знаходиться готель. Наприклад, Прага ділиться на 10 центральних і два окраїнних райони: Захід і Схід, вартість зростає, якщо готель знаходиться в центральних районах. Чеські готелі мають свою оригінальну нумерацію приміщень. В українських готелях, як правило, номер кімнати, наприклад 53, означає п'ятий поверх, кімната 3. У чеських готелях теж саме може розшифрувати як кімната 5, третій поверх.

Готелі категорії «5 зірок». Номери в таких готелях зазвичай укомплектовані кондиціонерами і мають власну ванну, туалет, кабельне телебачення, міні-бар, сейф і прямий телефон. Готелі такого класу пропонують широкий спектр різноманітних послуг, включаючи бізнес-сервіс, хімчистку, паркінг і тому подібне. Вартість розміщення в готелях 5 зірок знаходиться в районі \$ 100 і вище на добу за одну особу в двомісному номері. У Празі ціна залежить від розташування готелю і на прикладі пропозиції від фірми AVE (один з найбільших чеських туроператорів) виглядає приблизно наступним

чином: Район Прага 2, недалеко від Вацлавської площі – \$ 89 – \$ 132. Район Прага 1, недалеко від Староміської площі – \$ 158 – \$ 175. Район Прага 6, недалеко від Празького Граду – \$ 89 – \$ 132 [44].

Готелі категорії «4 зірки». Номери в таких готелях мають власну ванну, туалет, платне кабельне телебачення, міні-бар, сейф і прямий телефон. Пропонується також бізнес-сервіс, хімчистка, паркінг і тому подібне. Вартість розміщення в готелях 4 зірок становить орієнтовно \$ 50 – \$ 100 на добу за одну особу в двомісному номері, хоча іноді може бути і помітно вище. Район Прага 4, навпроти Празького залу конгресів: \$ 58 – \$ 125.

Готелі категорії «3 зірки». Готелі середнього класу з доступними цінами. У номерах: душ або ванна, туалет, супутникове телебачення, прямий телефон, іноді є невеликий магнітофон. Район Прага 4, в середньому віддаленні від основних туристичних місць: \$ 30 – \$ 44.

Готелі категорії «2 зірки». Готелі туристичного класу, в яких номери зазвичай мають душ або ванну. Можлива компоновка номерів блочного типу, де на дві окремі кімнати доводиться одна спільна ванна або душ.

Часто невеликий готель такого типу називають пансіоном. Ціни, залежно від району, приблизно такі: Район Прага 8 – \$ 19 – \$ 28; Район Прага 3 – \$ 17 – \$ 33; Район Прага 2 – від \$ 14.

Готелі категорії «1 зірка» і хостели. Недорогі заклади, зі зручностями, як правило, на поверсі. У кімнатах можуть розміщуватися кілька людей, незнайомих один з одним. Чоловіки і жінки селяться окремо. Ціни в готелях можуть коливатися в межах \$ 15 – \$ 30. В останньому випадку номер з ванною кімнатою, але WC на поверсі. У хостелах розміщується зазвичай молодь, хоча при наявності місць вік постояльців не обмежується. В кімнаті можуть бути і двоє і 8 – 10 осіб. Не рідкість двоповерхові ліжка, білизна змінюється щодня. У більшості хостелів є кухні, якими можна користуватися безкоштовно. Міжнародне студентське посвідчення ISIC дає право на розміщення в хостелах, що належать до цієї системи. Вартість розміщення в хостелах становить, як правило, близько \$ 10 без сніданку, але в деяких, розташованих у центральних

районах, де пропонують спектр послуг, ширший від мінімального, ціна може доходити до \$ 30. Іноді треба доплатити за постільну білизну \$ 1 – \$ 2. [45]

Ботелі прирівнюються до готелів категорії 3 зірок з відповідним рівнем сервісу. Головний плюс тут – романтичність та плескіт хвиль Влтави за бортом. Вартість розміщення: від \$ 20 до \$ 45. У Празі їх кілька: Адмірал, Рацек, Водник, Альбатрос.

Давайте розглянемо кілька найпопулярніших замкових готелів Чеської Республіки, які є лідерами розміщення та представляють найбільшу цікавість.

Розкішний історичний замок Hotel & Golf Rubezahl Marienbad розташований в самому центрі Західної Чехії в чарівному курортному місті Маріанські Лазні, яке протягом століть славиться багатьма природними цілющими мінеральними джерелами.

Цей бутиковий готель є одним з найкрасивіших казкових романтичних замкових готелів, ідеально підходить також для гастрономічних подорожей по Чехії. Готель побудований у 1903 році та славився тим, що залучав до себе визначних гостей. Розташування готелю неповторне, на вершині пагорба, оточеного «Славківським лісом», з панорамним видом на місто.

Готель «Замок Вітрів» – один із найстаріших історичних замків Чехії. 15 гектарів природного парку, ароматичні сади та 6 ставків, що охоплені просторим природним парком, робить проживання у цьому готелі незабутнім. Він розташований у природному середовищі, прямо в самому центрі богемського парку. Вода з підземних джерел перетікає в низку каскадів та рибних ставків [46].

У Празі 4-зірковий готель «Романтик у Рака» пропонує поєднання розкішних зручностей з природною романтикою вулиць Старої Праги. Інтимна атмосфера цього готелю, побудованого в сільському стилі, посилюється відкритим вогнем у закритих та відкритих приміщеннях, садом, наповненим травами, і гламурними, але дуже затишними інтер'єрами готелю. Готель пропонує 7 романтичних пакетів для пар за всіма цінами. Історія закладу, до складу якого входить готель, сягає 1739 року, коли спочатку була побудована

конюшня. Вся територія готелю є зареєстрованою історичною пам'яткою та зачаровує своєю неповторною атмосферою та розташуванням у самому серці Праги.

Екологічний п'ятизірковий замковий готель Chateau Měly розташований над селом за межами Праги. Елегантний інтер'єр замку, винний льох XVII століття та місцевий розкішний спа-центр відвідується цілий рік гостями, які отримують найвищої якості обслуговування. На території замку є 23 готельні номери та апартаменти, ресторан у патіо Piano Nobile (переможець національного конкурсу на найкращий ресторан) та замковий парк. Джакузі на вулиці та сауни приваблюють наречених, безнадійних романтиків та любителів розкішного оздоровчого відпочинку [47].

Один з найбільш неординарних бутикових готелів у Чехії – це поетично названий готель Rose у Чеському Крумлові. В інтер'єрі та екстер'єрі готелю, розташованих у колишньому єзуїтському коледжі XVI століття, представлені оригінальні елементи ренесансного оздоблення, старовинні фрески та чудові картини. Шведський король Карл XVI Густав, оscarоносний директор Мілош Форман та колишній президент Вацлав Гавел були гостями готелю з моменту його урочистого відкриття в 2000 році. Готель, який включає спадщину Розенбергів, знаходиться в самому серці міста. До його комплексу входить оздоровчий центр, де представлені торф'яні або регенераційні доріжки у традиційних дерев'яних ваннах.

Бутик-готель Nautilus, названий на честь підводного човна капітана Немо, розташований в самому серці південночеського Табора і оточений мальовничими ставками. Просторі кімнати з антикварною обстановкою виходять прямо на головну площу, Žižkovo Náměstí. Номера прикрашені олійними та акриловими картинами та вітражними дверними панелями. Дзеркала у ванній кімнаті викладені різнокольоровими ручними скляними мозаїками та оздоблені світильниками, які створюють романтичну атмосферу. Гості живуть серед скам'янілих дерев, що сягають 380 мільйонів років. Готель має велику колекцію вин з Нового та Старого Світу.

Гори Бескиди: Приватні котеджі на краю глибокого моравсько-силезького лісу Бескид – ідеальний вибір для романтичних осіб, які прагнуть максимального комфорту. Котеджі Орлі Гніздо (Орлине гніздо), Влчі Дупе (Вовче лігво) та Медведі Скала (ведмежа скеля) розташовані на найвищій горі Чехії і можуть вмістити до десяти людей, включаючи дітей. [48].

Ресторанна справи на просторах Чеської Республіки заглиблюється далеко у минуле та несе свій досвід у новітню історію, пропонуючи своїм туристам цілу низку цікавих страв на організацій харчування.

Система громадського харчування в Чехії включає: «Restaurant» – ресторан, «Cafe» – кафе, «Vinarna» – винний ресторан або бар, «Pivnice» – пивна, «Kavarna» – кав'ярня, «Jidelna» – їдальня, «Restaurace» – недорогий ресторан, де можна швидко і дешево поїсти і випити.

Відмінною особливістю ресторанів в Чехії є те, що багато ресторанів мають свої пивоварні або знаходяться в історичних будівлях. Ресторани відкриті з 11:00 до останнього клієнта. Чеські кафе працюють з 10:00 до опівночі. Як правило, найдорожчі заклади зосереджені в історичному центрі міста, поблизу найбільш відвідуваних визначних пам'яток, а заклади, які знаходяться на околицях, розраховані на місцевих жителів, ціни там набагато нижчі, а якість страв не поступається іншим. Винні ресторани часто розташовуються в підвальних приміщеннях середньовічних будинків, де легко імітується атмосфера справжніх винних погребів. Ресторанів у Празі налічується не одна тисяча. Це традиційне місце зустрічей і спілкування (в Чехії не прийнято запрошувати гостей додому, вечірки проводяться в ресторанах і пивних). Пиво подається виключно розливне, причому велике значення надається самому процесу розливу. Найпоширеніші закуски – сосиски, солоні горішки, гострі сири.

Чеська національна кухня утворилася з місцевих кулінарних уподобань і численних запозичень. Вона відрізняється ситними стравами і соковито-солодкими десертами. Найхарактерніші для чеської кухні страви – печеня зі

свинини і кнедлики. М'ясо чехи завжди готують із соусом. До печеного м'яса чи риби обов'язково додають кмин і поливають карамельним соусом.

Найпопулярніші чеські закуски – шпікачки (ковбаса для смаження) і оломоуцькі копчені сирки. Популярністю користується утопенце – сарделька, яку вимочують у маринаді з білою цибулею, та брамборак – смажені млинці, які роблять з борошна, молока, подрібненої картоплі і квашеної капусти.

Чеські супи цікаві своєю смаковою гамою. Вони, як правило, кисло-солодкі: суп із квашеної капусти, в який обов'язково додають кмин, нарізану цибулю і два-три яблука; грибні супи, супи з фрикадельками з печінки, овочевий суп із кнедликками. До традиційних ще можна віднести капусняк з ковбасою, квасолевий, гороховий, картопляний, часниковий суп «чеснечка». Вони надзвичайно прості в приготуванні. У супи додають свіжу петрушку, а також кріп і кмин. Чехи часто їдять м'ясо, переважно свинину, яловичину або курятину. Традиційними стравами є свинина з кнедликками та капустою, шніцель з картоплею або картопляним салатом, яловичина у вигляді різних гуляшів, з кнедликками або картоплею.

Традиційна чеська кухня використовує не дуже різноманітний асортимент прянощів: поряд з кмином і кропом часто використовується імбир і майоран.

Обов'язковими для чеської кухні є кнедлики – невеликі мішечки з тіста, картоплі чи сиру. Окремо кнедлики не вживаються. Це гарнір до різних видів м'яса із соусами. Рецептів кнедликів у чеській кухні дуже багато: картопляні кнедлики, кнедлики із сухої булки, кнедлики з м'ясом, тверді кнедлики із сирі картоплі і борошна, а також солодкі кнедлики з фруктами. Фруктові кнедлики готуються з різних видів тіста. Чехи дуже люблять соуси. Їх багато – огірковий, томатний, із хрону, кроповий, часниковий, цибульковий. Досить оригінальним видом використання соусу в чеській кухні вважається «свічкова на сметані» (печеня з пісної яловичої вирізки у вершковому соусі) [49].

Обід чехи завершують тістечками «моучнік» з різними начинками, особливо популярні різні види з повидлом, сливами або маком, а також

«шатечки» (лишкові пиріжки з начинкою) та «бухта». Після обіду деколи їдять пудинг або йогурт з фруктами. Типовим чеським солодким печивом є «трделнік», який часто можна купити на вулиці, а також «моравський фргал».

Національним чеським напоєм, безсумнівно, є пиво, яке вариться за старовинними рецептами. Популярні «Бехеровка» – лікер, настояний на 20 різних травах, «Слиовиця» – сливова горілка. Із неалкогольних напоїв відома кофола – аналог кока-коли.

Світову популярність чеська кухня придбала за рахунок своєї оригінальності та різноманітності. Рецепти багатьох популярних в Європі видів пирогів і печива взяті з чеської традиційної кухні. Основа чеської кухні лежить в її слов'янських коренях, однак вона ще більш жирна, солодка, солена і звичайно, більш смачна. До того ж, у кафе і ресторанах Чехії найчастіше подаються дуже великі порції, тому не варто відразу замовляти перше, друге і десерт – цілком можливо, що насититися вдасться завдяки одній страві. Проте, охочим схуднути або стежить за фігурою, захоплюватися чеської кухнею не бажано, оскільки її страви дуже калорійні, а з'їсти мало досить важко – настільки вони смачні.

У Чехії відсутні звичні для українців перші страви. Більшість традиційних чеських супів, наприклад «rolevka», за консистенцією нагадують рідку манну кашу, в якій можна виловити м'ясні фрикадельки, тельбухи, шматочки картоплі та інші інгредієнти перших страв. І якщо в наших супах ложка може стояти тільки через велику кількість овочів і м'яса, то в Чехії це відбувається завдяки додаванню в суп борошна, манки і протертих овочів. У деяких ресторанах можна зустріти і «gusky borsc», який дійсно дуже схожий на борщ, але подають його зі збитими вершками, а не зі звичною нам сметаною. Втім, покуштувати суп можна не тільки з простої тарілки, а замовити чеський «суп в хлібі». Сам суп в цьому випадку може бути практично будь-який (суп-гуляш, грибний), але подається він налитим у круглий буханець.

Дуже смачні супи подають в «Староміській ресторації», розташованій на однойменній площі.

Найбільш відомою «туристичною» стравою в Чехії є «свиняче коліно», що представляє із себе запечену свинячу рульку. Завдяки тривалому часу приготування, м'ясо виходить дуже м'яким і ароматним. Подається «колінце вепра» (одна з назв цієї страви) на великому блюді з гірчицею, хроном і невеликою кількістю свіжих овочів. Покуштувати дану страву можна у празьких ресторанах «Malostranská pivnice», «Grill u Seminaristy».

Заслуговує на увагу і смажена свинина з капустою і галушками, яка вважається однією з найпопулярніших страв чеської кухні. Для цієї страви капусту готують кількома способами. За першим способом використовують квашену капусту і тушкують її разом зі свининою. В іншому ж випадку, вибирають більш солодку свіжу капусту, іноді додаючи в неї цукор.

Страви з яловичини теж не менш смачні. Наприклад, улюблене жителями Чехії і туристами, «svíčková» – філе яловичини в маринаді. М'ясо в цій страві полито соусом з моркви, селери, кореня петрушки і вершків, прикрашається ягідкою брусниці і скибочкою лимона. Уваги гурмана гідні і чеські гуляші, хоча вони і відрізняються від угорських, але не менше соковиті і ароматні.

М'ясні страви добре спробувати у празьких ресторанах «U Fleku», «У Швейка», «Varáčnická rychta».

Легендарні чеські кнедлики, за великим рахунком, всього лише великі галушки, порізані дольками, або варене тісто. Виготовляють кнедлики зазвичай з вареної картоплі або дріжджового тіста. Більш цікавий вид кнедликів – солодкі з начинкою з фруктів. Багато українських туристів вперше дізналися про слово «кнедлики» завдяки книзі «Пригоди бравого солдата Швейка». Прочитавши про його гастрономічні фантазії, ця страва здається чимось незвичайним і шалено смачним. А страва «кнедлики з капустою» представляється чимось на зразок наших пиріжків, не допускаючи думки, що це дві різні страви. Однак, опинившись в Чехії, майже всіх чекає сильне розчарування, так як описане в книзі «чудо» насправді всього лише гарнір. При цьому за смаком дріжджові кнедлики дуже нагадують білий хліб без скоринки,

а картопляні схожі на зрази. Однак така чеська страва, як печена качка з квашеною капустою і кнедликами – справжній шедевр кулінарного мистецтва. А ось кнедлики в десертній варіації сподобаються любителям солодкого. Нагадують вони ліниві вареники з фруктами і подаються зі збитими вершками, цукровою пудрою або солодкими соусами.

Оскільки для чехів пиво – частина культури, то у них є безліч різноманітних закусок і сирів, які подають до цього слабоалкогольного напою. Наприклад «Bramboraky» – це смажені млинці, які готують з сирої тертої картоплі, молока, борошна і квашеної капусти, іноді додаючи в них ковбаси. Ця страва може бути як пряною, так і з добавкою майорану, солі, часнику або перцю. «Bramboraky» іноді використовують як гарнір. Варто зазначити, що подібні млинці є і в словацькій кухні, але там їх готують у духовці з цибулею. Прекрасна закуска до пива це чеські «spekasky» (смажені ковбаски – шпикачки), подаються в солодко-кислому соусі з лавровим листом і перцем, а так само величезною кількістю кайенського перцю і цибулі. Сирам відведено окреме місце. Найпопулярніший сир «Голландський», з нього готують знаменитий смажений сир. Сири з пліснявою в Чехії прийнято обсмажувати в сухарях і подавати до білого вина або додавати в салати. Є й істинно чеські сири, наприклад оломоуцькі сирки, вони мають дуже специфічний запах, тому рідко зустрічаються в питних закладах. Знавці вживають ці сирки обсмаженими з цибулею і чорним хлібом.

В основному, чеські десерти складаються зі збитих вершків і масла. Найбільш відомими і популярними десертами є медові пироги, крепи з суниці та полуниці, галушки з чорниці, морозиво з різними фруктами, листкові пироги з яблуками. На Різдво часто готують галушки з фруктів (сливи або абрикоси) - різдвяні куки. У Карлових Варах виготовляють популярні вафлі «оплатки», купити їх можна в будь-яких магазинах країни. Іншими видами десертів краще насолоджуватися в численних кав'ярнях і кафе.

Розглянемо декілька празьких ресторанів, які найчастіше відвідують іноземні туристи.

Крчма знаходиться у центрі міста, в п'яти хвилинах ходьби від Староміської площі, проте відзначається помірними цінами. Цей ресторан спеціалізується на традиційних стравах чеської кухні. Підземна обстановка створює затишну атмосферу таверни, що робить його ідеальним місцем для зкуштування пінти pilsner та тарілки svíčková. Він часто заповнюється ввечері, особливо у вихідні дні, тому обов'язково треба бронювати столик заздалегідь.

Café Savoy подає як класичні чеські страви, так і традиційну французьку кухню. Смачна їжа Café Savoy супроводжується надзвичайно красивим дерев'яним дизайном інтер'єру, створюючи елегантну високу атмосферу. Сніданок подається щоденно з варіантами меню та комбінованими пропозиціями, такими як англійський або французький сніданок. У меню обіду та вечері входять делікатеси, як тертар з яловичини та качка з повільним смаженням, також є можливість вибрати меню з п'яти страв, створене головним шеф-кухарем Міхалом Млейнеком. Шеф-кухар-кондитер, Лукаш Поль, раніше працював у ресторанах із зірками Мішлен, тому Café Savoy славиться своїми десертами. Ресторан дуже популярний серед туристів.

Ресторан «Портфоліо», Нове місто. Ресторан «Портфоліо» – ідеальне місце для святкування особливого випадку. Пропонуючи вишукану страву, що поєднує в собі свіжі інгредієнти та чудовий винний список, ресторан черпає натхнення з французької та італійської кухонь, щоб створити щось своє. Сучасний дизайн інтер'єру ресторану був створений за допомогою предметів чеських дизайнерів меблів, доповнюючи першокласне обслуговування та барвисті страви.

Саншо. Ресторан азіатського синтезу Sansho без особливих зусиль поєднує в собі вишукану їжу та обслуговування в сімейному стилі. На обід доступне меню «а-ля-карт». Розташування столів створює відчуття спільності серед гостей. Високоякісні інгредієнти поставляються з чеських ферм та місцевих в'єтнамських ринків Праги.

Ресторан Кабул, Старе місто. У декількох хвилинах від Національного театру знаходиться ресторан Кабул – найстаріший афганський ресторан в Празі. Його меню перекладено на декілька мов, тому відвідувачі не матимуть проблем зрозуміти, що спробувати.

Bibimbar Korea, корейський ресторан, Жижков. Bibimbar Korea пропонує автентичну корейську кухню з акцентом на здорові страви з якісними інгредієнтами. Страва з підписами, бібімбап, поєднує в собі рис з м'ясом, сире яйце, приправлені овочі, перець чилі, соєвий соус і соєву пасту, щоб створити гостру страву. Для тих, хто жадає традиційних корейських кімчі, це саме те місце, де можна отримати бажане.

Індонезійський ресторан Garuda, Holešovice. Індонезійські кухарі в індонезійському Garuda в мікрорайоні Holešovice в Празі готують гостру їжу, використовуючи традиційні сімейні рецепти. Любителі кави будуть раді дізнатись, що вони завозять кавові зерна безпосередньо з Індонезії та смажать їх на місці. Також на території створена зона відпочинку.

Отже, можна зробити висновок, що індустрія гостинності та туризму у Чехії надзвичайно розвинута. Про це свідчить прекрасна інфраструктура, розмаїття засобів розміщення та харчування. Уся Чехія, а особливо її столиця Прага, заохочують туристів до відвідування своєї країни та створюють відповідні умови для цього.

РОЗДІЛ 3 Аналіз розвитку туристичного середовища Чехії

3.1. SWOT-аналіз чеського туризму.

Аналіз SWOT – це неймовірно простий, але потужний інструмент для виявлення сильних та слабких сторін у певних сферах.

SWOT означає сильні сторони, слабкі сторони, можливості та загрози.

Використання цього методу допомагає зрозуміти, що для даного місця є унікальним та потенційно цікавим для конкретної цільової групи.

SWOT-аналіз повинен дати відповіді на такі тези:

- що пропонують (історичні пам'ятки, традиційні страви...) порівняно з конкурентною пропозицією;
- яких гостей могли б задовольнити ці раритети;
- чи є для них відповідна інфраструктура;
- чи реально гостю дібратися до місця (транспортні послуги);
- скільки таких гостей може бути розміщено;
- які конкретні кроки слід зробити, щоб реалізувати результати всіх аналізів.

SWOT-аналіз допоміг виявити сильні сторони туристичної індустрії Чехії:

- вигідне географічне положення (в середині Європи, морфологія, висота, кліматичні умови);
- багатство культурних, історичних, технічних та інших пам'яток, курортних традицій, природних пам'яток (заповідні ландшафтні зони та національні парки), спортивні зони, Прага як туристичне явище світового значення;
- багаті традиції водолікування, термальні та водні курорти із світовою популярністю;
- картографована та обладнана сітка пішохідних стежок і маршрутів по всій країні;
- достатні, з точки зору кількості, можливості розміщення туристів;
- адекватні ціни на проживання та харчування;

- наявність кваліфікованої та навченої робочої сили для сфери туризму;
- Прага та її пам'ятки – як всесвітньо відомий центр туризму.

Слабкі сторони та перешкоди для розвитку туризму:

- низька якість основних та додаткових послуг у туризмі;
- недостатня розвиненість співпраці між приватними підприємцями і суспільним сектором в туризмі;
- відсутність маркетингових досліджень розвитку потенційних туристичних регіонів;
- недостатня інфраструктура туризму (особливо недосконала інформаційна система, транспорт та сполучення тощо);
- дисбаланс між попитом та пропозицією працівників.

Можливості:

- зміцнення позиції Чехії на світовому та особливо європейському ринку туризму (як комплексне, так і пропозиція продуктів туризму, орієнтованих на цільові туристичні групи);
- поширення співпраці прикордонних регіонів та інших регіонів та муніципалітетів із відповідними закордонними партнерами у сфері туризму;
- розробка нових сучасних продуктів туризму (сільського туризму та загалом екологічного туризму, конгресного туризму, стимулюючого туризму, культурного туризму, велосипедного туризму тощо), включаючи супровідні програми з урахуванням особливостей та потреб регіонів;
- підготовка туристичного сектору для підтримки структурних надходжень коштів ЄС.

Загрози:

- недооцінка важливості законодавчої бази контролю якості бізнесу та послуг;

- відсутність капіталу для стабілізації та подальшого розвитку підприємництва в туризмі;
- недооцінка важливості координації діяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, регіональних агентств, що розвиваються, регіональної туристичної асоціації та колективного розвитку аматорських та професійних туристичних асоціацій;
- недооцінка важливості туристичної діяльності для розвитку малого та середнього підприємництва та створення нових можливостей роботи в регіонах;
- недооцінка людського фактору та професійна підготовка експертів у галузі туризму;
- висвітлення Чехії на міжнародному ринку туризму, створення нових продуктів туризму для своєї клієнтури в країнах-джерелах;
- розвиток внутрішнього туризму та підвищення конкурентоспроможності;
- розвиток традиційного курортного туризму;
- якість інфраструктури туризму;
- пропозиція та якість основних та додаткових послуг туризму;
- створення регіональних продуктів туризму;
- підприємницький клімат;
- навчання персоналу;
- захист споживача та його безпека.

3.2. Українсько-чеське співробітництво у сфері туризму

Щодо співпраці України та Чеської Республіки у сфері туризму, вона відбувається в межах Європейського Союзу, України на Чехії. Зокрема, координацію взаємних відносин в туризмі здійснює вищий орган виконавчої влади Європейського Союзу, тобто Європейська комісія, яка через діяльність зі

структурним фондом здійснює свою роботу з туризму та його розвитку у країнах ЄС. Вказаний орган здійснює інвестиції в туристичну галузь країн Центральної та Східної Європи, до яких належать Чехія та Україна. Варто зазначити, що економічне співробітництво України та Чехії в туризмі реалізується на основі відповідної угоди між Міністерство культури і туризму України та Чеським Міністерство регіонального розвитку з питань співпраці у сфері туризму з 17.02.2006 року та з програмою розвитку «Європа – 2020», мета якої полягає у забезпеченні високого рівня та підвищення зайнятості населення та створенні «інноваційного союзу», який відкриє двері до науки та нових технологій. Вона повинна була підкреслити, що в межах реалізації міжурядового та міжвідомчого плану були підписані угоди про співробітництво в галузі туризму та створено міжвідомчу робочу групу «Україна-Чехія» [50].

Українсько-чеське двостороннє туристичне співробітництво здійснюється також у межах функціональних можливостей Європейської туристичної комісії (ETC). Крім того, участь України в національній програмі TACIS створена для підтримки малого та середнього бізнесу з метою створення ефективного функціонування туристичної інфраструктури та була одним із напрямків розвитку співпраці з Чехією у цій галузі туризму. Зокрема, була прийнята відповідна програма розвитку туристичної інфраструктури з урахуванням напрямів національної мережі міжнародних транспортних коридорів та основних транспортних магістралей [51].

Щодо туристичних потоків, то слід зазначити, що за останні роки громадяни України становлять 1% від туристів, які відвідують Чехію, і займають 15 місце в статистиці найчастіших відвідувачів країни. Українські туристи залишаються в Чехії в середньому на 2,7 ночі. Крім цього, українські туристи посіли четверте місце в статистиці кількості ночей, проведених у Празі. Тільки туристи з Іспанії (2,8 ночі), Італії (2,9 ночі) та Росії (3,9 ночі) проводять у Празі більше часу, ніж українці [52].

У вищезгаданому контексті необхідно для українського уряду приділяти більше уваги розвитку співпраці з Чехією в сфері туризму, оскільки це дасть

шанс підвищити внутрішні туристичні послуги на європейському ринку та отримати досвід туристичної діяльності успішних підприємств країн ЄС. Співпраця України з Чехією не лише сприяє підвищенню ефективності національної туристичної сфери, але й вплине на розвиток всієї економіки. Для подальшої співпраці у цій сфері потрібно вирішити низку невідкладних завдань:

- сприяти покращенню якості туристичних послуг;
- розробити системи стандартизації та сертифікації підприємств туристичної сфери в Україні, які зможуть відповідати міжнародним стандартам і нормам Європейського Союзу;
- спростити перетин кордону, митні формальності та офіційне оформлення документів;
- здійснювати інвестиційну діяльність у розвиток сфери туризму;
- створити відповідну систему підготовки персоналу та підвищення його кваліфікації.

ВИСНОВКИ

Провівши роботу, можна зробити висновок, що Чехія – країна невелика, але унікальна в багатьох відносинах. І ця унікальність визначається не тільки бурхливим історичним минулим, а й природними особливостями. Проведення дослідження може це підтвердити.

Багато гостей, що побували в столиці Чехії – Празі, по праву вважають її одним з найкрасивіших міст світу. Свій винятковий вигляд місто отримало ще в XIV столітті, в період правління Карла IV. Древнє ядро Праги добре збереглося і складає унікальний заповідний архітектурний ансамбль.

Прага на сьогоднішній день стала одним з найбільш відвідуваних міст світу, що, напевно, пов'язано з багатою історико-культурною спадщиною і порівняно невисокою вартістю подорожі.

Відпочинок у Чехії знайшов велику популярність серед туристів, які обирають зручність і комфорт. У Чехії є достатня кількість готелів, розташованих у наймальовничіших місцях.

Туристичний баланс Чеської Республіки має 7,8 % ВВП та зростає з кожним роком, а у сфері туризму працює 10 160 000 чоловік (статистика на 2019 рік)

Як і будь-яка інша сфера господарської діяльності, індустрія туризму Чехії є досить складною системою, ступінь розвитку якої залежить від ступеня розвитку економіки країни в цілому.

Отже, дослідивши інформацію, було окреслено значущість туризму в економічному житті країни, було вивчено умови розвитку туристичного ринку Чехії, досліджено природні та природно-антропогенні ресурси, історико-культурні ресурси, готельну та ресторанну справи, виконано SWOT-аналіз чеського туризму та підсумовано здобуту інформацію.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Любіцева О. О. Риннок туристичних послуг. К.: Альтерпрес, 2002. 436 с.
2. Бабарицька В. К. Менеджмент туризму. Туроперейтинг : навч. пос. К.: Альтерпрес, 2004. 288 с.
3. Биржаков М. Б. Введение в туризм. М.: Герда, 2000. 320 с.
4. Біль М. М. Організаційно-управлінський механізм забезпечення розвитку туристичної галузі країни. Л.: 2010. 104 – 106 с.
5. Воскресенський В. Ю. Международный туризм. М.: Юнити-Дана, 2013. 422 с.
6. Александрова А. Ю. География туризма : учебник. М.: КНОРУС, 2008. 312 с.
7. Григорук П. М. Методичний базис досліджень/ Економіка: реалії часу. К.: 2011. 47 – 56 с.
8. Дідик Я. М. Рекреаційні ресурси та рекреаційна система / Актуальні проблеми економіки. 2008. 50 – 153 с.
9. Крачило Н. П. Основы туризмоведения. К.: 2008. 120 с.
10. Кусий А. Ю. Чехия. Путеводитель. М.: 2007. 67 с.
11. Кусков А. С. Основы курортологии. С.: 2002. 315 с.
12. Гаранин Н. И. Менеджмент безопасности в туризме и гостеприимстве. М.: Советский спорт, 2005. 146 с.
13. Гуляев В. Г. Организация туристской деятельности. М.: Нолидж, 1996. 43 с.
14. Дмитриевский Ю. Д. Туристские районы мира: учебное пособие. С.: СГУ, 2003. 100 с.
15. Дроздов А. В. Экологический императив и рекреационная география. 1998. 24 с.
16. Дурович А. П. Реклама в туризме. Мн.: БГЭУ, 2000. 254 с.

17. Ефремов Ю. К. География и туризм. М.: Мысль, 1973. 223 с.
18. Ефремова М. В. Основы технологии туристского бизнеса. М.: Ось-89, 1999. 191 с.
19. Зорин И. В. Туристский терминологический словарь. М.: Советский спорт, 1999. 54 с.
20. Зорин И. В., Квартальнов В. А. Энциклопедия туризма: справочник. М.: Финансы и статистика, 2002. 368 с.
21. Квартальнова В. А. Менеджмент туризма. Туризм как вид деятельности. М.: Финансы и статистика, 2001. 114 с.
22. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). К.: «Альтерпрес», 2002. 436 с.
23. Балабанов И. Т., Балабанов А. И. Экономика туризма. М.: 2000. 176 с.
24. Агафонова Л. Г., Агафонова О. Е. Туризм, готельний та ресторанний бізнес: ціноутворення, конкуренція, державне регулювання. К.: 2002. 358 с.
25. Безсмертний А. Ф., Коршунов Ю. П., Солдатченко С. С., Ярош А. М. Сравнительная медико-климатологическая характеристика курортных местностей Европы, Азии и Африки. С.: 2000. 216 с.
26. Ванечек В. История государства и права Чехословакии. М.: 1981. 503 с.
27. Зубачевський В. А. История Польши, Венгрии, Чехии, Словакии. О.: 1996. 401 с.
28. Малютин Н. Н. Замки и крепости Чехии. В.: 2009. 100 с.
29. Пичет В. И. История Чехии. М.: 1947. 260 с.
30. Миштера Л. География Чехословакии. М.: 1984. 288 с.
31. Луи Д. Прага: Путеводитель. П.: 2008. 108 с.
32. Луи Д. Гранд-Фаир. П.: 2008. 210 с.
33. Толстой И. Н. Прага. М., 2001. 54 с.
34. Попов А. В. Прага: туристичний путівник. Л.: 2012. 120 с.

35. Попов А. В. Концептуальные основы организации маркетинговой деятельности предприятия в условиях глобализации. Л.: Бизнес-інформ. 2011. 16 с.
36. Смаль І. В. Туристичні ресурси світу. Н.: Видавництво Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя, 2010. 336 с.
37. Стафійчук В. І. Туристичне країнознавство: туристичні ресурси світу. Європа, Азія, Австралія та Океанія. К.: Альтерпрес, 2009. 427 с.
38. Гайдукевич С. А., Хомич В. А. География международного туризма: Зарубежн. страны. Мн.: Аверсэв, 2003. 142 с.
39. Забаева Ю. В., Драчева Е. Л. Экономика и организация туризма. М.: 2005. 576 с.
40. Иванов С. И. Спутник. Туристический бизнес-каталог. М.: 1999. 97 с.
41. Фоменко Н. В. Рекреаційні ресурси та курортологія. І.: 2007. 312 с.
42. Вольский В. В. Социально-экономическая география зарубежного мира. М.: Дрофа, 2008. 94 с.
43. Мыльников А. С. Чехословакия. М.: 1985. 400 с.
44. Якоб Майер В. Прага. М., 1996. 48 с.
45. Сидоренко В. Ю. Чехія. Міцний горішок: Добірка статей //Міжнародний туризм. № 5. 2005. 68 – 78 с.
46. Проблемы экономического развития Чехии//Экономика и управление в зарубежных странах. №1. 2008.
47. Індустриальний туризм. URL: <http://otantravel.kz/news/aktivnoe-razvitie-v-chehii-poluchaet-industrialnuu-turizm> (дата звернення 05.03.20).
48. Пам'ятки Чехії. URL: <http://www.vessan.ru/informacija-o-chehii/dostoprimechatelnosti-chehii.html> (дата звернення 28.02.20).
49. Офіційний сайт Агентства з розвитку туризму у Чехії. URL: <http://czechtime.ru/> (дата звернення 17.04.20).
50. Статистичні дані UNWTO URL: <https://www.unwto.org/statistics> (дата звернення 21.04.20).

ДОДАТКИ

Рис. 1. Гора Сніжка

Рис. 2. Гори Бескиди.

Рис. 3. Карлові Вари.

Рис. 4. Астрономічний годинник у Празі.

Рис. 5. Карлів Міст у Празі.

Рис. 6. Дім Фауста у Празі.